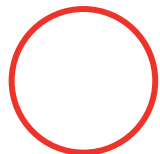

4t estudi

L'impacte de la crisi en la infància i l'entorn escolar

Gener de 2013

L'impacte de la crisi en la infància i l'entorn escolar

Edita:

Observatori de Vulnerabilitat
Creu Roja a Catalunya
c. Joan d'Àustria, 120-124
08018 Barcelona

Data de publicació:

Gener de 2013.

Edició:

Óscar Velasco, Anna Sabaté,
Fèlix Martínez i Pilar Millán.

Equip de redacció:

Irene Peiró i Patty Ortín.

Assessorament científic:

Anna Espinal i Oliver Valero.

Servei d'Estadística
Universitat Autònoma de Barcelona

Fotografies:

Cedides pel voluntariat, els àmbits i les
diferents assemblees de la Creu Roja

Guió, producció i edició del vídeo:

Vidal Sabater, Patty Ortín,
Rubén Ainaud, Raquel Fernández,
Laura Buil i Carlota Marzo.

Disseny i maquetació:

Raúl Camañas i Gràfiques APR.

© Creu Roja, 2013

No és permesa la reproducció total o parcial
d'aquesta publicació, ni el seu tractament
informàtic, ni la seva transmissió de cap forma o
per qualsevol mitjà, ja sigui electrònic, mecànic, per
fotocòpia, per registre o altres mètodes, ni el seu
préstec, lloguer o qualsevol altra forma de cessió
d'ús de l'exemplar, sense el permís previ i per escrit
dels titulars del Copyright.

Agraïments:

A totes les persones usuàries dels projectes de Lluita contra la Pobresa de la Creu Roja a Catalunya que han participat en l'estudi.

Als testimonis que han participat en les entrevistes.

A tot l'equip tècnic i de voluntariat del Call Center del Centre de Coordinació de la Creu Roja a Catalunya que ha realitzat les enquestes:

Imma Faba, Marta Rodríguez, Pablo Andrés, Juan Antonio González, Pilar Valiente, Juan Bautista Zampaglioni, Verónica Ramilo i Begoña Aricha.

A l'equip de Sistemes d'Informació: Ricard Kroebel i David Olmo.

A l'assessorament extern de Salvador Cardús.

A la col·laboració dels membres de la Comissió de Projectes de Crisi de la Creu Roja a Catalunya.

Imprès sobre Cocoon offset 100% reciclat

L'ús d'aquest paper redueix l'impacte mediambiental en:

258
kg d'escombraries

482
km en un cotxe
europeu estàndard

475
kwh d'energia

48
kg de CO2

5.050
litres d'aigua

419
kg de fusta

LA MISSIÓ

Ser cada cop més a prop de les **persones vulnerables** en l'àmbit estatal i internacional a través **d'accions** de caràcter preventiu, assistencial, rehabilitador i de desenvolupament, realitzades essencialment per **voluntariat**.

LA VISIÓ

La Creu Roja, com a organització **humanitària** i d'acció voluntària arrelada a la societat, donarà **respostes** integrals des d'una perspectiva de desenvolupament a les **víctimes** de desastres i d'emergències, a **problemes** socials, de salut i mediambientals.

1. Presentació	9
<hr/>	
2. Introducció	11
2.1. Perfils de les persones participants en el 1r estudi i principals dades sobre la infància	12
2.2. Projecte d'ajuts a la infància	14
2.3. Explicació de l'anàlisi de l'estudi	15
<hr/>	
3. Resultats de l'enquesta	19
3.1 Perfil de les famílies que han rebut l'ajut	20
3.2 Cost de l'escolarització del infants	24
3.3 Programa d'Ajuts a la infància per al curs escolar 2012-2013	26
3.4 Altres ajuts, mancances i afectacions	28
3.4.1 Altres ajuts	28
3.4.2 Necessitats sense cobrir	29
3.4.3 Grau de necessitat de les famílies	30
<hr/>	
4. Conclusions	35
<hr/>	
5. Accions de la Creu Roja	41
<hr/>	
6. Annexos	45
Annex 1. Metodologia de l'estudi	46
Annex 2. Qüestionari telefònic	48
Annex 3. Dades del Qüestionari social	53
Annex 4. Bibliografia	53

1. PRESENTACIÓ

Benvolgudes i benvolguts,

Teniu a les mans el 4t estudi de l'Observatori de Vulnerabilitat, un projecte que va iniciar-se el 2011 per tal de millorar la identificació de les necessitats de les persones ateses per la Creu Roja a Catalunya en projectes de lluita contra la pobresa i, en conseqüència, ajustar-ne les accions humanitàries. L'altre gran repte consistia en contribuir a generar una corrent d'opinió i de treball, alineada amb d'altres agents socials, com a part del desplegament de l'estratègia de Diplomàcia Humanitària de l'entitat. Any i mig després, es pot dir que s'han assolit aquestes dues fites de l'Observatori.

El present estudi s'ha elaborat mesurant i analitzant els resultats de l'enquesta realitzada a les persones participants en una acció concreta -el projecte d'ajuts infantils per a la tornada a l'escola- que la Creu Roja va desenvolupar entre agost i octubre de 2012 per donar resposta a les necessitats detectades en el 1r estudi, titulat "L'impacte de la crisi en la infància i les famílies".

Tant en el projecte esmentat com en l'estudi s'ha comptat amb la implicació d'un agent social clau: la comunitat educativa. L'escola és l'entorn on primer es detecten les mancances que puguin patir els infants. Però, en l'actual context de crisi, l'escola ha esdevingut, a més, un espai des d'on s'intenten pal·liar situacions d'extrema necessitat de les famílies gràcies al treball i a la coordinació dels professionals de l'educació amb els serveis socials de les administracions competents i amb les entitats socials.

En un moment en què la pobresa infantil al nostre país arriba ja al 26,4% (Idescat, desembre de 2012), els nens i nenes més vulnerables tornen a ser, malauradament, els principals protagonistes de l'estudi. Nenes i nens que tenen garantit el dret universal a l'educació, però als quals cal oferir també unes mateixes condicions de partida per a crear una societat més justa, equitativa i digna. Infants que han de poder anar a l'escola amb la màxima dignitat i sense cap altra preocupació que aprendre i compartir experiències amb els seus companys. Persones que demà seran adultes i, que si no s'hi posa remei, patiran també en el futur les conseqüències de les carències del present.

La lluita contra l'exclusió social, fent especial incidència en la població infantil, ha de ser una prioritat i una responsabilitat compartida que han d'exercir tots els agents socials implicats: els poders públics, les entitats socials, la comunitat educativa, les famílies i la societat en general. Només així, conjuntament, es pot construir una societat més igualitària on es garanteixi la igualtat d'oportunitats per a tothom en un moment de dificultat social. Per tant, des de la Creu Roja a Catalunya esperem que el present estudi, a més de mostrar les mancances actuals, contribueixi a incrementar els esforços adreçats a millorar la qualitat de vida dels infants.

Josep Marquès i Baró

President de la Creu Roja a Catalunya

2

INTRODUCCIÓ

2. INTRODUCCIÓ

Per a la realització d'aquest estudi s'ha partit de les dades relatives a les persones que la Creu Roja ha atès en els diferents programes i projectes de Lluita contra la pobresa, però també dels estudis realitzats anteriorment per l'Observatori de Vulnerabilitat.

D'aquesta manera, és possible analitzar i avaluar la situació d'aquestes persones i col·lectius i veure'n l'evolució.

2.1 Perfils de les persones participants del 1r estudi i dades principals sobre la infància

En el 1r estudi de l'Observatori de Vulnerabilitat de la Creu Roja a Catalunya (L'impacte de la crisi en la infància i les famílies), de juliol de 2011, es van realitzar 409 enquestes telefòniques a persones ateses en els projectes de Lluita contra la Pobresa per tal d'analitzar-ne els perfils i les carències que patien.

L'estudi posava de manifest l'increment de la precarietat com a conseqüència del context de crisi. Cal recordar que 4 de cada 10 persones afirmaven no haver necessitat mai cap ajut amb anterioritat a l'any 2010, constituint el col·lectiu de persones "novingudes" a l'exclusió social. Aquest increment del risc d'exclusió no es traduïa només en un augment de població afectada, sinó també en la intensitat d'aquesta afectació: el 93,7% de les famílies vivien sota el llindar de la pobresa, i el 85,20 % presentaven un indicador de pobresa molt alta.

Habitatge i ingressos

Persones a l'atur

Mediana d'ingressos

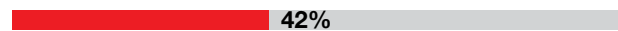
Ingressos provinents de prestacions

Mediana de despesa mensual en habitatge

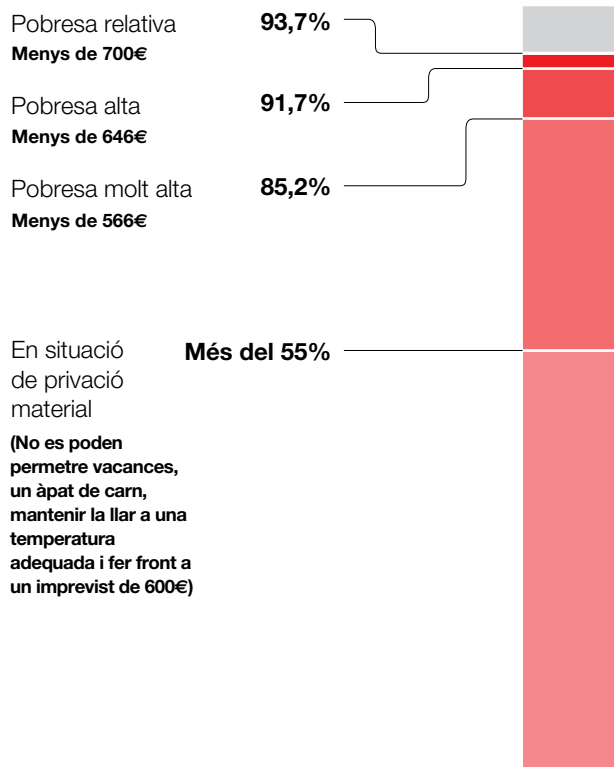
Sense poder mantenir una temperatura adequada

Desnonaments

Indicadors de pobresa i privació material dels enquestats

Afectació de la crisi a la infància

Un 80% de les famílies enquestades tenien infants, els quals patien una especial afectació de la precarietat.

Compartien dormitori amb algun adult per qüestió d'espai
1 de cada 2 infants

No tenia dos parells de sabates adequades
1 de cada 3 infants

No tenia llibres adequats
1 de cada 3 infants

No disposaven de material d'oci a l'aire lliure, com ara bicicletes, patins...

5 de cada 10 infants

No realitzaven cap activitat de lleure
6 de cada 10 infants

Rebien algun ajut per quedar-se al menjador escolar

3 de cada 10 infants

Famílies que necessitaven el servei de menjador escolar però no el podien pagar

1 de cada 4

Projectes de la Creu Roja adreçats a la infància

Els resultats d'aquest primer estudi van donar encara més solidesa al gir que des de l'inici de la crisi havia donat la Creu Roja a la seva acció, convertint l'ajuda humanitària a casa nostra en el principal eix estratègic.

Amb el repte d'arribar a més persones i cobrir més necessitats, des de la Creu Roja es van reforçar i incrementar els projectes d'ajuts bàsics, amb especial incidència en tots aquells adreçats al col·lectiu de la infància.

Dades en nombre de infants atesos

Ajudes per al retorn escolar ————— **3.138**

Kits de suport social ————— **22.606**

Productes de necessitats bàsiques en alimentació i higiene infantil (2012).

De totes les persones ateses en aquests dos projectes
→ **el 30% són infants**

Programa d'aliments ————— **36.807**

Gestió dels aliments repartits per la Unió Europea (2012).

Projecte d'alimentació infantil ————— **336/506**

336 ajudes, a gener del 2013, de les 506 que té com a objectiu inicial el projecte.

Campanya de joguines ————— **17.604**

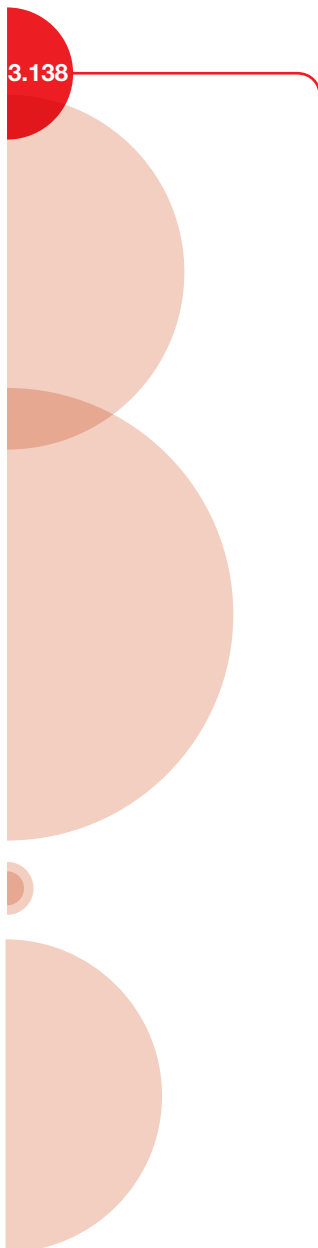
La Creu Roja a Catalunya va atendre en aquests projectes 80.523 nens i nenes.

En un context de necessitats creixents, la Creu Roja a Catalunya ha adoptat un model propi d'atenció. A diferència d'altres projectes, el paper de la Creu Roja en la distribució de productes de primera necessitat es limitava sovint a l'entrega del bé a les persones derivades pels serveis socials.

Ara, les assemblees locals, repartides al llarg de tot el territori, s'han convertit avui en molt més que el lloc on anar a recollir l'ajut. Han esdevingut veritables punts d'atenció des dels quals s'escolta, s'orienta, es diagnostica i es treballa amb les persones i amb les famílies sol·licitants d'ajuts bàsics per aconseguir una millora integral de la seva situació.

Aquests nous espais són el que s'anomenen Punts de Suport a les Famílies, que es troben en l'actualitat en una fase de desplegament en diferents punts del territori com a prova pilot. Suposen un nou repte per a la implantació d'un nou model d'atenció integral de les persones que es troben en risc d'exclusió i que arriben a la institució humanitària.

3.138

737

2.2 Projecte d'ajuts a la infància

El juliol de 2012, abans de l'inici del present curs escolar, la Creu Roja a Catalunya va endegar el projecte d'ajuts infantils per a la tornada a l'escola, del qual s'han beneficiat més de 3.000 nens i nenes de 3 a 12 anys de tot Catalunya, a través dels següents ajuts lliurats:

Ajudes per al retorn escolar

Compra de llibres o reutilització de llibres i material escolar

971 ajuts

Compra de vestuari i calçat esportiu

2.760

Beques per a casals d'estiu

71*

3.138
infants beneficiaris

2.073
famílies ateses

(*) Per la temporalitat del projecte, les ajudes per aquest concepte són inferiors a la resta.

El Projecte d'ajuts infantils per a la tornada a l'escola de la Creu Roja preten minimitzar l'impacte de la despesa que li suposa a les famílies l'escolarització dels infants, així com també dignificar la recepció de l'ajut

Amb aquest projecte s'ha volgut minimitzar l'impacte econòmic de la despesa que suposava l'inici de curs escolar en les famílies més desfavorides, garantir que els nens i nenes comptin amb el material i equipament adequats per seguir correctament la seva escolarització i dignificar el mètode de la recollida de l'ajut per part de les famílies a través de circuits normalitzats, com són els establiments comercials. A nivell intern, l'execució del projecte ha ajudat a consolidar el nou model propi d'atenció a les persones esmentat anteriorment. La detecció de les necessitats l'han realitzat majoritàriament els membres de la Creu Roja amb les famílies amb les quals ja es treballa en altres projectes, de

manera que, mitjançant diversos instruments de valoració, ha estat possible establir els criteris del nivell de vulnerabilitat.

En els casos derivats pels serveis socials o per les mateixes escoles, la Creu Roja ha tingut també contacte directe amb aquestes famílies i n'ha realitzat igualment un informe de la seva situació.

Aquest treball en xarxa amb els serveis socials de les poblacions catalanes i amb tota la comunitat educativa (direccions de les escoles, AMPAs, equips de coordinacions pedagògiques) ha possibilitat la ràpida canalització dels ajuts i la prioritització, en els casos més necessaris.

2.3 Explicació de l'anàlisi de l'estudi

L'univers de la mostra del present estudi el constitueixen totes les persones beneficiàries del projecte d'ajuts infantils per a la tornada a l'escola de la Creu Roja registrades a la base de dades, que a l'octubre eren 1.762.

El total de persones enquestades per telèfon ha estat de 737, cosa que representa un marge d'error inferior al 3%. La mostra s'ha seleccionat estratificant per gènere i per nombre d'habitants del municipi de residència.

Mitjançant un qüestionari telefònic s'ha demanat informació sobre la valoració de l'ajuda lliurada per la Creu Roja, com es fa front al cost econòmic de l'alimentació, la compra de material i llibres escolars, i quines necessitats no s'han pogut cobrir².

L'enquesta s'ha realitzat a les persones sol·licitants de l'ajut, però en el qüestionari s'han inclòs, a més, preguntes que fan referència a la unitat familiar i als nens i nenes, que són els beneficiaris finals d'aquests ajuts.

En aquesta ocasió, a més dels testimonis de persones usuàries i voluntàries, també s'ha incorporat la visió d'informants clau externs a la Creu Roja, com són els representants de la comunitat educativa, la qual cosa ha permès complementar de forma molt qualitativa -per la seva proximitat a la realitat de la infància- la informació obtinguda a partir de les enquestes realitzades.

(1) Per a més informació relativa a la metodologia de l'estudi, vegeu l'Annex 1.

(2) Per accedir al qüestionari telefònic, vegeu l'Annex 2.

TESTIMONI

MARIA ROSA MARTÍNEZ

49 ANYS

DIRECTORA DE L'ESCOLA EL SERRALLO
DE TARRAGONA

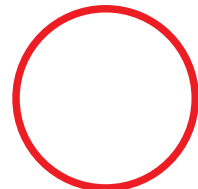
“ Les coses que són relatives també han de tenir una exigència relativa. Per exemple, si un nen no pot comprar l'equipament esportiu, es prioritzen els llibres i el material escolar, i aquest nen pot portar un altre xandall que no sigui el de l'escola. La qüestió és que el porti i no es vegi diferent als altres. ”

“Detectem que passa alguna cosa amb les famílies quan les criatures tenen algun canvi d'actitud en el que fan a diari o quan veiem que no participen de les activitats o posen alguna pega en la compra de material” - explica Maria Rosa Martínez, directora de l'escola El Serrallo de Tarragona. Dels prop de 280 alumnes que té l'escola, gairebé el 15% reben ajuts per diferents aspectes relacionats amb l'àmbit escolar o per cobrir altres necessitats socials.

Martínez explica que les necessitats més evidents són de tipus emocional, més que d'aprenentatge: “La canalla està més inquieta i et sorprèn amb actituds poc habituals en ella: tristesa, melangia o una inquietud sobtada”. Amb tot, la falta de recursos econòmics de les famílies amb els 2 progenitors sense feina implica problemes estructurals de falta d'habitatge o dificultats per garantir un vestuari adequat als fills o per proporcionar-los una alimentació adequada.

Darrerament, l'escola El Serrallo també ha pogut comprovar que, no només són les famílies humils les que tenen problemes econòmics, sinó també les de classe mitjana, que s'estan quedant sense ingressos per la destrucció de llocs de treball. En aquests casos, la directora explica que l'escola té en compte els aspectes següents: “L'equitat, és a dir, que el nen sigui igual que els altres; l'autoestima, un nen amb autoestima aprendrà; i la qualitat de l'ensenyament”. També es pretén que no hi hagi diferències a l'aula: “Intentem que les sortides siguin molt econòmiques, que les pugui realitzar el 90% de la canalla i, si no, s'anul·len”.

D'altra banda, l'escola també intenta que el cost de l'escolarització sigui el mínim. “Les coses que són relatives també han de tenir una exigència relativa. Per exemple, si un nen no pot comprar l'equipament esportiu, es prioritzen els llibres i el material escolar, i aquest nen pot portar un altre xandall que no sigui el de l'escola. La qüestió és que el porti i no es vegi diferent als altres” – conclou la directora.

TESTIMONI

MARI CARMEN LAMELA

40 ANYS

**HA REBUT AJUDA DE LA CREU ROJA
PER COBRIR LA QUOTA DEL
MENJADOR ESCOLAR**

ASSEMBLEA DE LA CREU ROJA A L'ALT PENEDÈS

“ El més important és que el nen, com que no és a casa –sinó al menjador escolar-, sé que podrà menjar el que necessita, i per mi això és un alleujament molt gran. ”

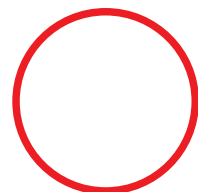
La Mari Carmen Lamela viu sola a Vilafranca del Penedès amb el seu fill de 4 anys i lamenta les actuals dificultats per trobar feina: “Jo el que necessito és una feina per poder ser autosuficient a casa meva i no haver de demanar. Però, és clar, en la situació en què estem, no n’hi ha de feina”- afirma la Mari Carmen. “Faig l’impossible per aconseguir tot el que necessitem a casa” – assegura aquesta mare, que, tot i les seves dificultats, ajuda el seu fill a fer els deures.

Aquest any, la Mari Carmen està rebent una beca pública per al menjador escolar del seu fill i una ajuda de la Creu Roja amb la mateixa finalitat. Entre les dues ajudes, se li cobreix la totalitat del cost del menjador escolar del seu fill, cosa que la mare valora molt positivament: “El més important és que el nen, com que no és a casa, sé que podrà menjar el que necessita, i per mi això és un alleujament molt gran”.

A més de rebre el suport de la Creu Roja, la Mari Carmen també compta amb l’ajuda dels seus pares. Sense cap ajuda, explica que li resultaria molt més complicat poder fer una vida normal i assegura que això tindria conseqüències negatives per al nen: “Jo estaria més nerviosa, tindria més tensió i lògicament això repercutiria en el nen i en la convivència”.

En tenir cobertes les necessitats bàsiques del seu fill, la Mari Carmen se sent millor emocionalment, està “més tranquil·la” i “relaxada” i pot entomar la recerca de feina amb una actitud més positiva. “Ara l’INEM, m’ha trucat per fer un curs, que l’he de fer obligatòriament, i, és clar, és fins la una, i el nen surt a dos quarts d’una. Si el nen no es pogués quedar al menjador, tindria problemes per veure qui es pot quedar amb ell”.

Tot i això, afirma que, de vegades, se sent discriminada o estigmatitzada pel fet de rebre ajuda: “La que viu cada dia aquesta situació dura sóc jo, i jo sí que em sento discriminada... i algun cop sí que m’han fet sentir com una persona inferior per la situació que estic vivint” – conclou.

3

RESULTATS DE
L'ENQUESTA

3. RESULTATS DE L'ENQUESTA

3.1 Perfil de les famílies que han rebut l'ajut

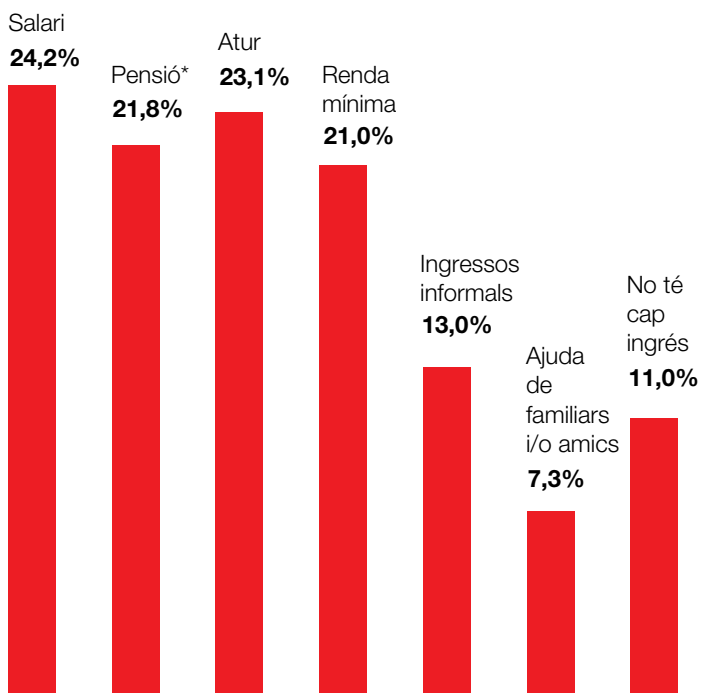
Les dades recollides a l'estudi fan referència tant a les persones i a les famílies sol·licitants dels ajuts com als infants d'entre 3 i 12 anys que en són els receptors i beneficiaris finals. Per a una correcta interpretació de les dades de l'estudi, cal insistir en el fet que, **si no s'indica el contrari, fan referència al col·lectiu de persones que atén la Creu Roja a Catalunya** en un determinat projecte, concretament el projecte d'ajuts infantils per a la tornada a l'escola.

Per tant, **els resultats i les xifres que es donen no són extrapolables en cap cas al conjunt de la població ni tampoc a la resta de la infància de Catalunya.**

Això no obstant, els resultats mostrats sí que poden ser una mostra força aproximada de la situació que està patint la infància de Catalunya actualment en major risc d'exclusió i de vulnerabilitat social.

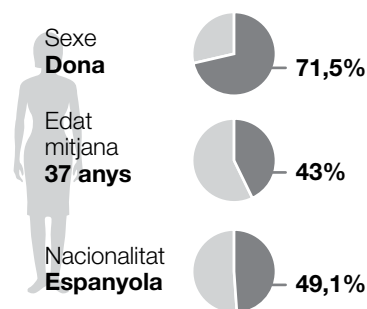
Procedència majoritària del ingressos familiars

Pregunta multiresposta

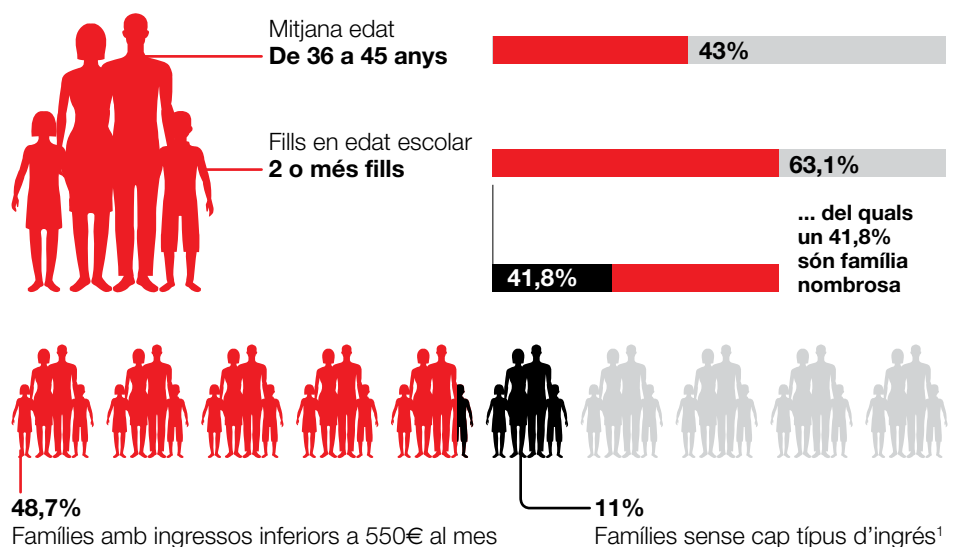

* Per pensió s'entén majoritàriament una pensió alimentària per als fills/es.

Perfil per persona

Perfil de la família

(1) Un dels requisits per accedir als ajuts era disposar d'uns ingressos mensuals per unitat familiar iguals o inferiors a l'Indicador Públic de Renda d'Efectes Múltiples (IPREM): 532,51 euros al mes, més 125 euros per cada fill/a. Si el perfil típus de família té 2 o més fills - i per tant accediria als ajuts amb uns ingressos de prop de 750 euros - i el 48,7% de les famílies que han rebut l'ajut tenen ingressos inferiors a 550 euros al mes, es pot concloure que la major part de beneficiaris estan molt per sota d'aquest llindar.

Només 1 de cada 4 famílies té un salari i un 13% dels seus ingressos provenen de l'economia informal. Els indicadors mostren una baixa intensitat del treball –i amb uns ingressos que no permeten fer front a les necessitats bàsiques– i una gran dependència dels ajuts, tant públics (atur, renda mínima, pensió...) com de la seva xarxa més pròxima (ajuts familiars, amics, pensió compensatòria...). L'economia d'aquestes famílies, a banda de ser precària, és extremadament fràgil atesa la temporalitat dels ajuts.

Més del 75% de les famílies tenen tots els membres adults a l'atur o en situació d'inactivitat i 1 de cada 10 no disposa de cap tipus d'ingrés, ni de familiars ni d'amics.

Malgrat que l'enquesta telefònica s'ha realitzat a les persones sol·licitants dels ajuts, a través del qüestionari s'ha obtingut informació referent als 1.482 infants en edat escolar de les 737 famílies enquestades.

L'estudi d'UNICEF "La infància en España 2012-2013" fixa que el 29,8% dels infants es troben en risc d'exclusió a l'Estat espanyol i ofereix altres indicadors que mesuren la pobresa i la privació material d'aquest col·lectiu.

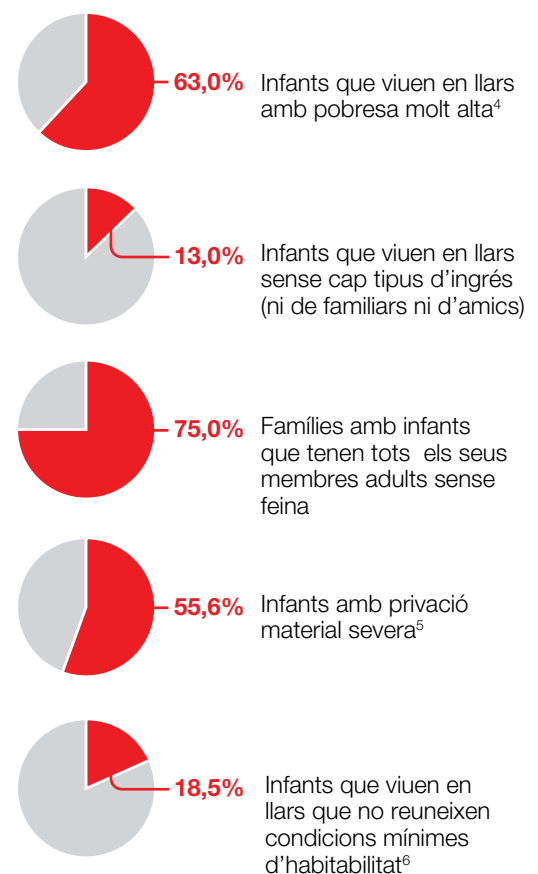
Els infants atesos per la Creu Roja viuen sota el llindar de la pobresa i un 63% ho fan en condicions de pobresa molt alta. Un 13% viuen en llars sense cap tipus d'ingrés.

L'Institut d'Estadística de Catalunya ha publicat les xifres de 2011 sobre la pobresa a Catalunya, fent una especial incidència en el col·lectiu d'infància.

No és possible fer una comparativa entre aquestes dades externes, corresponents al marc referencial, i les que ofereix aquest estudi, ja que, mentre unes analitzen la incidència de la pobresa sobre el total de la població infantil, les d'aquest estudi se centren en la infància que es troba sota el llindar de la pobresa.

A partir de les dades de l'enquesta, s'ha destacat un seguit d'indicadors per mesurar la intensitat de la pobresa entre els infants atesos per la Creu Roja.

Població infantil sota el llindar de la pobresa de l'estudi de la Creu Roja

(2) Per a més informació sobre altres indicadors de vulnerabilitat, vegeu l'Annex 3 (Qüestionari social).

(3) Segons la taxa AROPE (At Risk Of Poverty or social Exclusion), que agrupa tres indicadors diferents: risc de pobresa, llars amb baixa intensitat en l'ocupació i privació material.

(4) De manera genèrica, ingressos de la unitat familiar per sota de 566 € mensuals.

(5) Observatori de Vulnerabilitat de la Creu Roja a Catalunya: 1r estudi. L'impacte de la crisi en la infància i les famílies. S'han mesurat només els 4 aspectes següents dels nou indicadors de privació material: vacances, àpat de carn, temperatura adequada i imprevist de 600 €.

(6) Amuntegament, sense subministraments o "sense llar".

TESTIMONI

RAQUEL MANCHÓN

19 ANYS

VOLUNTÀRIA DE REFORÇ ESCOLAR

CREU ROJA AL BARCELONÈS NORD

“ Els nens tenen mancances, no tenen una dieta equilibrada, ja que les famílies, per qüestions econòmiques, potser no es poden permetre donar una bona alimentació als seus fills. ”

L'augment de les desigualtats econòmiques s'està deixant notar a les aules. Així ho ha percebut Raquel Manchón, voluntària de reforç escolar de la Creu Roja al Barcelonès Nord: “Generalment, els nens que tenen més o millor material ridiculitzen els que no en tenen, com per exemple, si tens una motxilla nova d'un any a l'altre i l'altre no la té, el que no la té pot sentir vergonya, ridícul... o es pot sentir malament”.

La Raquel és una de les voluntàries que dinamitza les sessions de reforç escolar, que la Creu Roja realitza a Santa Coloma de Gramenet, en el marc del Programa de Suport Educatiu que l'entitat desenvolupa a través d'un conveni amb l'Ajuntament d'aquesta localitat. Es tracta de sessions grupals, a les quals assisteixen entre 12 i 15 infants al dia, on, a més d'ajudar els nens i nenes a fer els deures, també es realitzen activitats lúdiques. Com que hi ha dos grups d'infants que fan reforç escolar diferents dies a la setmana, el

nombre total de menors que van realitzar aquesta activitat l'any passat arriba a prop d'una trentena.

En el seu dia amb els infants, la voluntària ha percebut que les llars que passen per dificultats socials i econòmiques han anat a l'alça i que, entre elles, cada vegada hi ha un major nombre de famílies d'origen autòcton. Segons la voluntària, els infants que viuen aquesta situació a casa estan “més agressius, més tristos...” i tenen més dificultats de concentració.

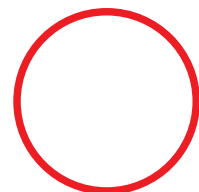
A més, malgrat que les necessitats de la infància cada vegada són majors, les escoles tenen “menys recursos” per atendre'ls a causa de les retallades dels pressupostos públics.

En el projecte de reforç escolar, això ha obligat la Creu Roja a reforçar l'atenció a la infància, per detectar millor les seves necessitats, i a emprendre noves

actuacions. Per exemple, aquest curs escolar la institució humanitària ha començat a repartir berenars, en adonar-se de les mancances alimentàries dels infants. “Els nens tenen mancances, no tenen una dieta equilibrada, ja que les famílies, per qüestions econòmiques, potser no es poden permetre donar una bona alimentació als seus fills” – assegura Manchón.

La Raquel també ha notat “carències en la higiene” d'alguns infants que fan reforç escolar, o bé que porten roba que els va “petita”, perquè a casa seva “no es poden permetre” comprar-ne de nova.

Davant d'aquesta situació, la voluntària recorda que els infants “són el nostre futur” i que hem “d'educar-los i ajudar-los”. Ella està decidida a seguir aportant el seu “granet de sorra”.

TESTIMONI

MAR ROMANÍ

25 ANYS

**TÈCNICA DELS PROJECTES LOCALS DE
REFORÇ ESCOLAR I DEL CENTRE DE
MEDIACIÓ SOCIAL**

CREU ROJA A SANTA COLOMA DE FARNERS

“Els infants que tenen una situació més complexa i un entorn més poc normalitzat tenen més falta d'atenció.”

“Els infants que tenen una situació més complexa i un entorn més poc normalitzat tenen més falta d'atenció” - explica Mar Romaní, tècnica del projecte de reforç escolar i del Centre de Mediació Social (CMS) de la Creu Roja a Santa Coloma de Farners, un espai on l'entitat organitza activitats per a menors en situació de dificultat fora de l'horari de classes.

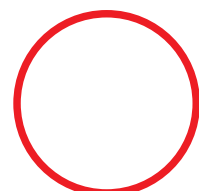
Romaní explica que aquest curs escolar s'han reformulat els dos projectes que gestiona, de manera que els aspectes acadèmics es treballen exclusivament en el reforç escolar. En canvi, el CMS, on abans els infants també dedicaven una estona a fer deures, ara està exclusivament centrat en l'educació emocional. Actualment una trentena d'infants participen en aquests dos projectes, 16 dels quals fan reforç escolar i 14 van al CMS.

Una gran part de les famílies que porten els seus fills al CMS tampoc no poden pagar la quota del material escolar. “En no haver pagat aquesta quota, no poden fer les activitats escolars amb els seus companys” – lamenta Romaní, que afegeix que alguns pares i mares tenen sentiments de “culpabilitat” perquè senten que, a causa dels seus problemes econòmics, “a qui es castiga és als seus fills, no a ells”.

Per tal que els adults puguin “exposar els seus conflictes, les seves pors, la seva situació en el moment actual i també treballar temes com ajudar a fer els deures, una alimentació saludable...” , la tècnica explica que l'assemblea està endegant el projecte d'una Escola de Pares i Mares.

Darrerament, l'assemblea també ha potenciat noves campanyes de captació de fons per a projectes d'infància. Per exemple, amb les joguines que no ha pogut repartir entre els infants en situació vulnerable aquestes festes de Nadal, perquè només se'n distribueixen de noves, s'ha organitzat un mercat de segona mà. Això ha permès vendre aquestes joguines a un preu simbòlic i els fons recollits s'han destinat kits d'alimentació infantil.

D'ara en endavant, la Creu Roja es proposa aprofundir el “treball en xarxa” amb les escoles i els serveis socials de Santa Coloma de Farners per donar suport plegats a les famílies i infants que passen per més dificultats.

3.2 Cost de l'escolarització dels infants

Si en l'apartat anterior es mostra que la mitjana d'ingressos mensuals de les famílies està per sota dels 550 euros, en aquest punt s'analitza com les famílies fan front a les despeses derivades de l'escolarització dels seus fills i filles. Cal tenir en compte que el qüestionari fa referència al cost que, per a les famílies, suposen un seguit de béns i serveis. Per tant, no destinar diners a una determinada partida –llibres, menjador, activitats extraescolars...- no vol dir necessàriament que no es tingui o no s'utilitzi – el cost pot estar cobert de manera externa a través de beques, ajuts familiars, de les entitats...- però tampoc, atesa la precària economia familiar, que hagin pogut escollir prescindir-ne.

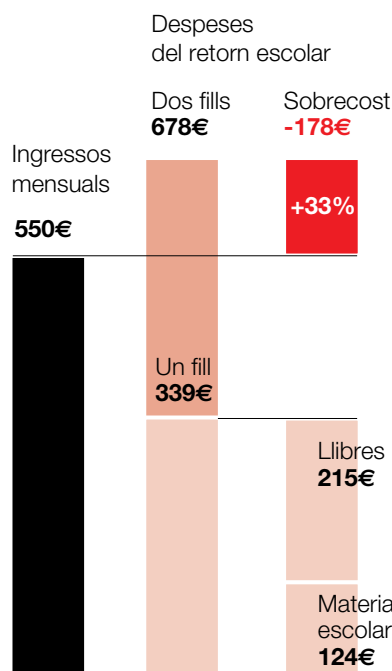
Segons l'Organització de Consumidors i Usuaris (OCU), la tornada a l'escola suposa per a les llars del país un cost mitjà de 640 € per fill (510€ si l'escola és pública i 917€ si és privada). L'estudi de l'OCU, d'agost de 2012, advertia que, durant el curs 2012-2013, fer front a aquesta despesa seria especialment difícil tenint en compte la situació econòmica de moltes llars i que es veuria agreujada per la reducció d'ajuts públics de les administracions. L'esmentat informe detalla també el cost mitjà de les diferents partides, entre les quals destaca la despesa en llibres (215€ per alumne), en material escolar (124€) i en altres serveis si se'n fa un ús mensual.

Despeses a les quals han de fer front les famílies enquestades

Llibres i material escolar

La majoria de famílies enquestades tenen 2 o més fills en edat escolar i una mitjana d'ingressos mensual per sota dels 550 €. Només per adquirir els llibres i el material escolar*, han de fer front en un sol mes a una despesa molt superior als seus ingressos, sense comptar l'equipament no obligatori (roba, calçat adequat...), però imprescindible per a la tornada a l'escola.

Les despeses en llibres i material escolar de les famílies que tenen dos o més fills superen de molt els seus ingressos.

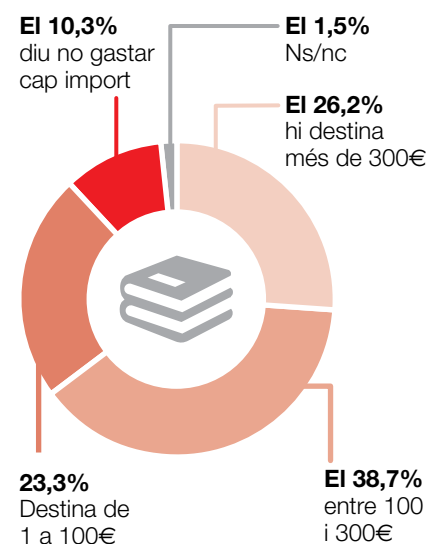

(*) En aquest estudi es prenen com a dades de referència el cost de l'escola pública i d'alumnes de primària

A Catalunya, la majoria dels centres relacionen el material escolar obligatori per als alumnes i sovint s'adquireix a la mateixa escola a través de les AMPAs. El preu mitjà d'aquest material varia en funció de les escoles i dels nivells. Pel que fa als llibres, cada cop més escoles estan impulsant projectes de reutilització de llibres de text que suposen, entre molts altres avantatges, una reducció important dels costos.

Això no obstant, aquests projectes, en cas d'estar implantats, es limiten a un tipus de llibres -els que no són d'un sol ús-, a determinats nivells i requereixen del pagament d'una quota. Els llibres i el material escolar representen la principal despesa per a la tornada a l'escola d'aquestes famílies. El 39% hi inverteix entre 100 i 300€ i 1 de cada 4 famílies més de 300€. Un 10% diu no destinar-hi cap import.

Els llibres i el material escolar representen la principal despesa per la tornada a l'escola d'aquestes famílies.

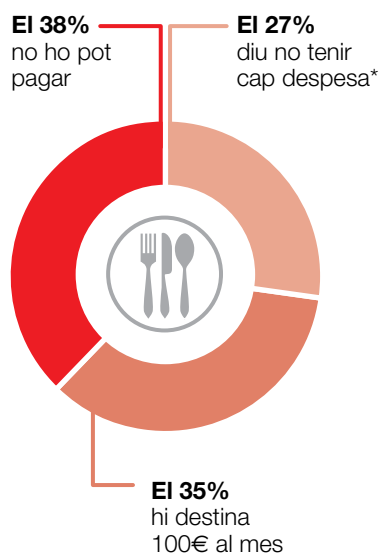

Menjador escolar

L'ús del menjador escolar suposa una despesa mensual a Catalunya que se situa al voltant dels 150€. A través de l'administració local, el Departament d'Ensenyament atorga ajuts en forma de beques menjador per als infants de famílies en risc d'exclusió social.

Entre les famílies enquestades, el 35% tenen una despesa en menjador escolar de prop de 100€ mensuals, mentre que per al 65% aquesta qüestió no suposa cap despesa.

Despesa en menjador escolar de les famílies enquestades

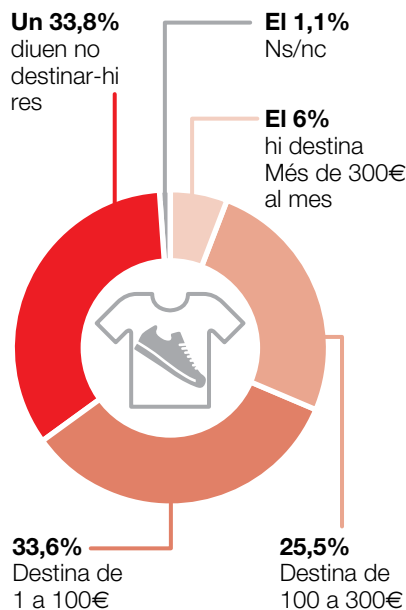

* Això no significa que no es compti amb aquest servei, sinó que aquesta despesa pot estar coberta amb alguna ajuda (beques, ajuts familiars, de les entitats...).

Vestuari

En vestuari i calçat no obligatori i/o esportiu, 1 de cada 4 famílies hi inverteix entre 100€ i 300€, de manera que és la segona despesa més important, tot i que un 33% afirma no destinar-hi res.

Despesa en vestuari i calçat no obligatori i/o esportiu de les famílies enquestades

La despesa principal de les famílies és el material escolar, seguida del vestuari. El menjador escolar representa pel 34,8% un cost mitjà de 100 € mensuals, que representa més del 18 % dels ingressos familiars

Altres despeses

Pel que fa a la resta de despeses, un 50% no paga quota de l'AMPA i un 52% no paga activitats extres en horari lectiu (excursions, teatre...). En relació als serveis, el 79% no destina cap despesa en activitats extraescolars, un 86% no té cap despesa de transport i un 94% tampoc en reforç escolar.

No paga quota de l'AMPA

50%

No paga activitats extres en horari lectiu (excursions, teatre, etc.)

52%

No té cap despesa en activitats extraescolars

79%

No te cap despesa de transport

86%

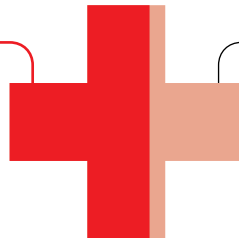
No paga cap reforç escolar

94%

3.3 Programa d'ajuts a la infància per al curs escolar 2012-2013

Un 66,5% de les famílies enquestades han rebut per primer cop l'ajut de la Creu Roja mitjançant aquest projecte i se les ha informades de la possibilitat d'accedir-hi a través de la difusió realitzada entre els serveis socials i les escoles

La resta de famílies beneficiàries d'aquest projecte concret ja eren usuàries d'altres projectes de la Creu Roja, principalment eren receptors de productes de primera necessitat, com ara els kits de suport per alimentació i productes higiènics

Distribució dels ajuts

Percentatge de famílies que han rebut l'ajut

Vestuari esportiu i calçat

Llibres i material escolar

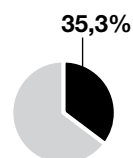
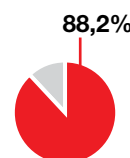
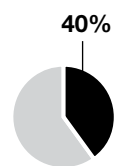
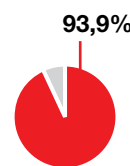
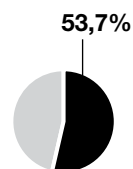
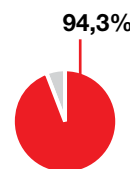
Ajudes esplai/estiu*

Valoració dels ajuts

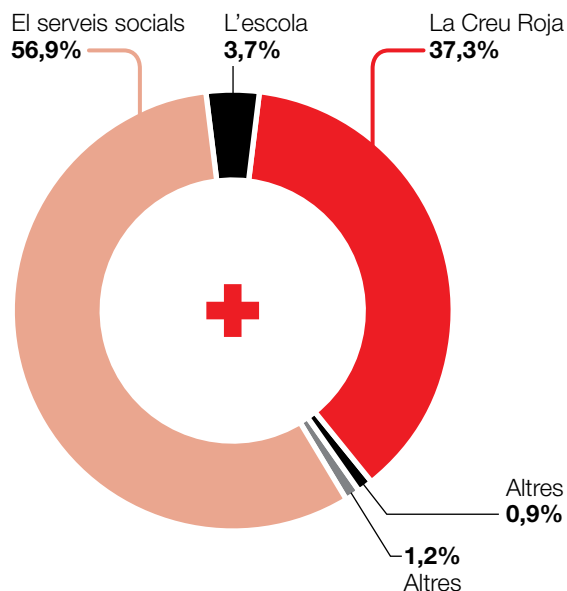
Considera l'ajuda bona o molt bona

La considera insuficient

* Per la temporalitat del projecte, les ajudes per aquest concepte són inferiors a la resta.

Qui ha informat sobre l'ajut

TESTIMONI

NACHO IBÁÑEZ

29 ANYS

TÈCNIC DE PROJECTES D'INFÀNCIA

CREU ROJA AL BARCELONÈS NORD

“ Moltes famílies prioritzen el menjar i el poder viure abans que el material escolar i, indubtablement, això fa que hi hagi una necessitat real d'aquest material. ”

“Moltes famílies prioritzen el menjar i el poder viure abans que el material escolar i, indubtablement, això fa que hi hagi una necessitat real d'aquest material” – assegura Nacho Ibáñez, tècnic de projectes d'infància de la Creu Roja al Barcelonès Nord i psicòleg.

Per aquesta raó, afegeix que els infants de les famílies amb més dificultats econòmiques, entre les quals prop d'un 70% són d'origen autòcton, poden sentir-se discriminats: “estem arribant a un punt en què portar un llapis d'una marca o d'una altra diferencia a un nano dins d'una mateixa classe”.

Evidentment, disposar de menys material escolar i viure una situació difícil a casa s'acaba notant en els “resultats que els nanos tenen finalment” a l'escola, segons Ibáñez. Això explica que la Creu Roja al Barcelonès Nord hagi notat un “augment de demanda en quant a programes de reforç escolar, de lectura...” respecte a anys anteriors - comenta el tècnic. A més, l'assemblea comarcal va distribuir

ajudes per adquirir material o vestuari escolar el darrer mes de setembre, com d'altres oficines de la Creu Roja.

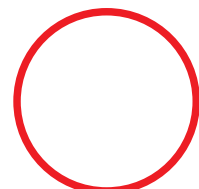
En les sessions de reforç escolar, Ibáñez explica que la Creu Roja al Barcelonès Nord també ha començat a distribuir berenars recentment pel següent motiu: “detectàvem que els nanos, juntament amb el dinar que feien a l'escola, era l'únic menjar saludable que feien en tot el dia”.

Pel que fa a les mancances alimentàries dels infants, el psicòleg les atribueix a dues raons: d'una banda, a les dificultats econòmiques de les famílies i, de l'altra, als mals hàbits alimentaris, que porten als menors a menjar en excés rebosteria industrial.

Per pal·liar aquestes mancances, la Creu Roja al Barcelonès Nord està desenvolupant, igual que d'altres assemblees locals i comarcals, un projecte per ajudar a cobrir les quotes de menjador escolar dels infants en risc, però també d'altres iniciatives complementàries.

S'ha cercat la col·laboració de diverses empreses de la comarca, que proporcionen a l'entitat fruita, entrepans o altres aliments saludables. A més, l'assemblea comarcal ha vinculat el projecte de les beques de menjador a cursos sobre alimentació saludable, de manera que es demana als pares i mares dels menors que reben aquest suport que facin la formació.

De cara al futur, Ibáñez considera que caldria ampliar el nombre de beneficiaris dels projectes d'infància i reforçar les activitats de lleure. “Penso que el tema del lleure i el temps lliure és un tema al qual haurem d'arribar d'aquí molt poc, perquè, fins ara, hi havia escoles que s'encarregaven de fer aquestes activitats i ara no poden, i nosaltres hem de ser allà” – conclou.

3.4 Altres ajuts, mancances i afectacions

3.4.1 Altres ajuts escolars

A banda de l'ajut lliurat per la Creu Roja...

... **2 de cada 4 de les famílies enquestades** reben algun altre tipus de suport per a les despeses d'escolarització dels seu fills i filles

La meitat de les famílies enquestades compten únicament amb el suport de la Creu Roja per fer front a les despeses d'escolarització dels seus fills i filles

Tipologia d'ajut

Pregunta multiresposta

Menjador escolar

23,74%

Vestuari

21,7%

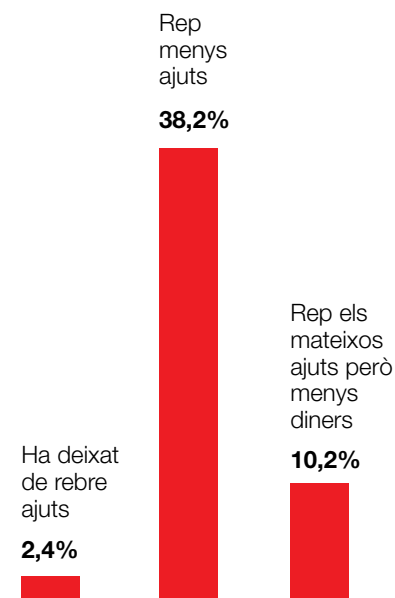
Llibres

15,33%

Relació entre ajuts públics i disminució dels ajuts

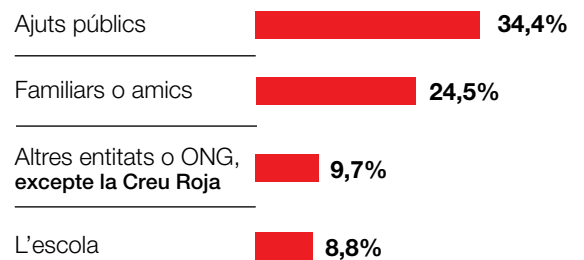
La meitat de les persones que reben ajuts públics els han deixat de rebre o han rebut menys que l'any anterior

Un 34,4% de les famílies reben ajuts públics per a l'escolarització dels seus fills, però en menor proporció que el curs anterior

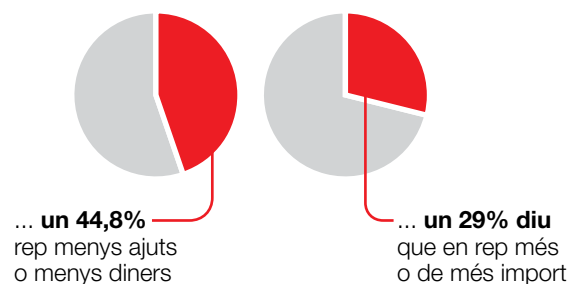
Qui lliura l'ajut

Pregunta multiresposta

Evolució dels ajuts

Des del darrer curs escolar, malgrat que totes les famílies han rebut el suport de Creu Roja...

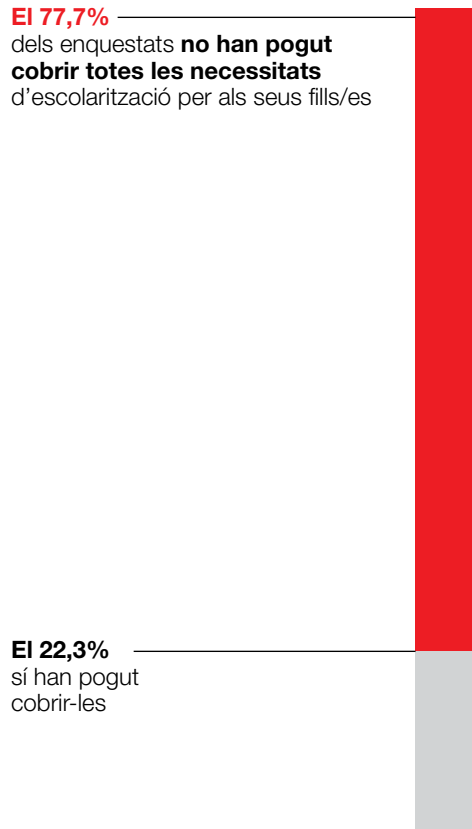

Un 9,4% del total de persones enquestades mai havia necessitat ajut per a l'escolarització dels seus fills

Quant als ajuts públics, més de la meitat de les famílies que els reben han patit una disminució respecte al curs 2011-2012.

3.4.2 Necessitats sense cobrir

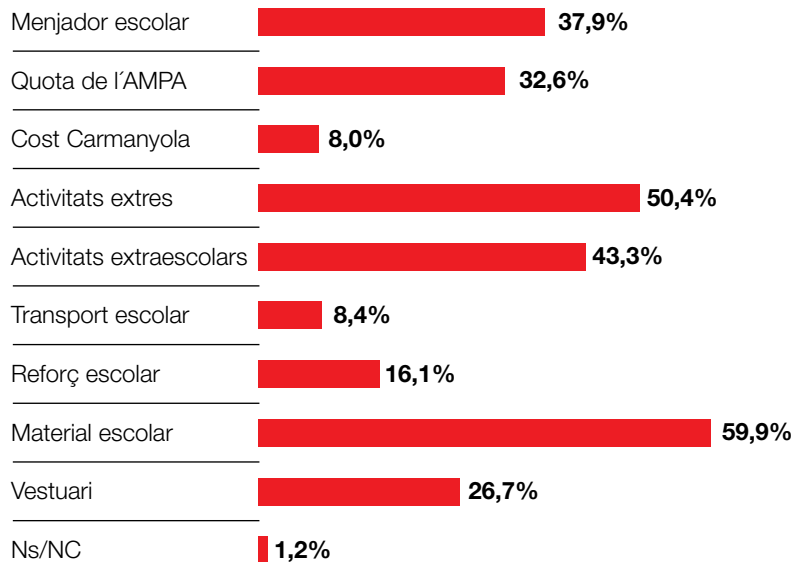

A més dels percentatges, cal tenir en compte la incidència de cadascuna d'aquestes mancances en els infants. Un 60% no compten amb tot el material escolar i llibres de text necessaris i hem preguntat a les famílies quina és l'afectació que se'n deriva.

La falta de material influeix en el rendiment escolar dels seus fills/es?

Les necessitats i despeses no cobertes

El segon bloc de necessitats sense cobrir el constitueixen les activitats lúdiques, esportives o culturals, dins o fora de l'horari lectiu. Prop de la meitat de les famílies no les poden costejar. El fet de no poder accedir a aquestes activitats per motius econòmics constitueix un important factor d'exclusió d'aquests infants respecte a la resta del grup, i pot repercutir en el desenvolupament del seu potencial.

El menjador escolar és la tercera despesa –a nivell percentual- que no s'ha pogut assumir durant el present curs escolar. El 38% de persones enquestades tenen necessitat de menjador escolar per als seus infants, però no poden pagar el servei. Tenint en compte que no totes les famílies necessiten aquest servei, i que ens estem referint a una qüestió tant bàsica com és l'alimentació dels infants, cal dimensionar adequadament

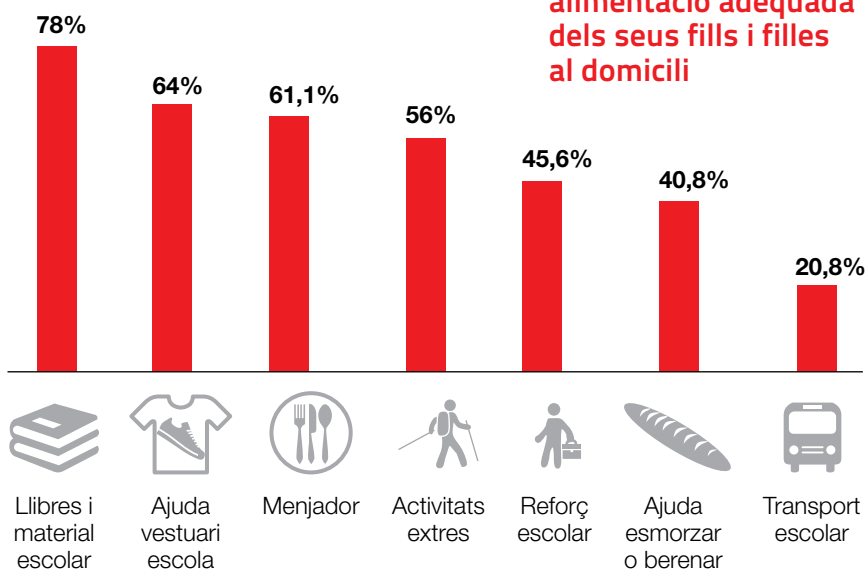
aquesta xifra més enllà del percentatge. El menjador escolar és per a molts infants en situació de pobresa l'únic recurs que els garanteix diàriament un àpat complet i variat. Un 70,3% de les persones enquestades manifesta tenir dificultats per garantir una alimentació saludable per als seus fills al domicili. D'entre les famílies que no poden costejar el servei de menjador escolar aquesta afectació arriba fins el 79%.

En el primer estudi de l'Observatori de la Vulnerabilitat de Creu Roja, un 33% de les famílies enquestades feien ús del menjador escolar –la majoria a través de beques menjador totals o parcials- i el percentatge de les que necessitaven aquest servei i no el podien pagar era del 25%. 2 cursos escolars després aquest percentatge ha augmentat fins al 38%.

3.4.3 Grau de necessitat de les famílies

En un dels apartats del qüestionari es demanava que es puntués de l'1 al 5 la necessitat de comptar amb ajuts per cobrir diferents béns i serveis relacionats amb l'escolarització dels infants, prenent com a referència la seva pròpia família. Que valorin al màxim un ajut no vol dir necessàriament que no comptin amb ell, sinó que, si el tenen, no podrien prescindir-ne perquè no se'n poden fer càrrec des de l'economia familiar. Una puntuació més alta indica un major grau de necessitat i/o de dependència d'aquests ajuts. A continuació es relacionen els percentatges de persones que han donat la màxima puntuació (5) a cadascuna de les ajudes:

En termes absoluts i relatius - mediana de 5 -, obtindrien el màxim grau de necessitat les ajudes per a llibres i material escolar, vestuari, menjador i activitats extraordinàries, seguides per l'ajuda de reforç i per esmorzar o berenar. Els ajuts per transport escolar són molt necessaris per un 20,8% de les famílies.

De nou, cal mesurar de manera individual cadascuna de les respostes més enllà dels percentatges. No rebre o deixar de rebre determinats tipus d'ajuts té unes conseqüències negatives sobre els infants, però diferents nivells d'afectació. També cal tenir en compte aspectes com la freqüència i el cost econòmic. Així, el servei de menjador representa una despesa fixa mensual molt alta que s'ha d'assumir al llarg de tot el curs escolar.

Les ajudes que garanteixen, a través de l'escola, una millora en l'alimentació dels infants constitueixen una de les màximes prioritats de les famílies

Un 38% de les famílies – quan el curs escolar 2010-2011 era d'un 25% - no poden costejar el servei de menjador escolar, malgrat que en tenen necessitat. D'entre aquestes, un 79% no pot garantir una alimentació adequada dels seus fills i filles al domicili

A banda de l'alimentació i fora de l'entorn escolar, hem detectat a través de l'enquesta altres mancances que poden tenir importants repercussions en la salut dels infants

Té dificultats econòmiques per cobrir alguna de les següents despeses dels seus fills/es?

Pregunta multiresposta

Sí, alimentació saludable

70,3%

Sí, per determinats medicaments (medicació per a malalts crònics, productes dermatològics, tractaments d'al·lèrgies o asma, etc).

32,8%

Sí, per tractaments bucodentals i òptica

70,3%

La majoria de famílies manifesten tenir dificultats econòmiques per assumir aquelles despeses que no estan cobertes - o ho estan parcialment - pel sistema públic de salut: òptica, tractaments específics i/o crònics, determinats productes de farmàcia i medicacions, ortodòncies i altres aspectes relacionats amb la salut buco-dental.

També un 70% diu no poder costejar activitats esportives per als seus fills i filles. Ens estem referint a activitats dirigides, regulars i en equip, que a més dels seus efectes beneficiosos sobre la salut dels infants milloren els aspectes relacionats.

TESTIMONI

ANABEL ESTUDILLO

42 ANYS

**REP AJUDA DELS PROJECTES D'INFÀNCIA
DE LA CREU ROJA PER ALS SEUS FILLS**

ASSEMBLEA DE LA CREU ROJA A LLEIDA

“ No poder fer activitats extraescolars, no anar a classe de reforç, no tenir els llibres a temps o veure'm, de vegades, nerviosa i trista, tot i que intento que no se n'adonin, els acaba afectant. ”

L'Anabel Estudillo està a l'atur des de fa sis anys i, amb el subsidi de 426 euros que rep, ha de mantenir tota sola tres fills i filles de 12, 7 i 5 anys, dos dels quals tenen TDAH (Trastorn per Dèficit d'Atenció amb o sense Hiperactivitat).

Fa sis anys, treballava com a gerent en un Fast food, però, quan es va morir el seu pare, va passar una molt mala època, a la feina no ho van entendre i va acabar abandonant el seu lloc de treball. Més tard, es va quedar embarassada del seu fill petit i la seva salut li va dificultar posteriorment la recerca de feina, ja que li van diagnosticar fibromiàlgia. Per aquesta raó, cobrava una pensió d'invalidesa, que li van retirar ja fa dos anys.

“He deixat de prendre la medicació perquè tot i que no era molt cara, tinc altres despeses” - comenta l'Anabel, que, a causa de les dificultats econòmiques, es va adreçar a la Creu Roja a la recerca d'ajuda. Durant el

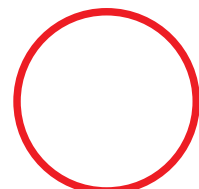
darrer estiu, els seus fills van assistir al casal de l'entitat i, a més, a l'inici de curs, l'Anabel va rebre ajuda de la Creu Roja per comprar calçat esportiu als seus fills i filles.

L'Anabel també rep beques de menjador, però lamenta que li cobreixin menys de la meitat del cost del menjador escolar: “Es queden només dos dies a dinar a l'escola perquè és el que em puc permetre”. A més, va rebre joguines per als seus fills de la mà de Creu Roja Joventut per al passat dia de Reis.

L'Anabel també expressa la seva preocupació per l'alimentació dels seus fills i filles: “Intento que mengin bé, però acabo comprant el més econòmic: pasta, arròs, porc... i el dia que compro peix se'm destarota el pressupost familiar” - explica. Tampoc no pot pagar ja les activitats esportives que feien els seus fills i filles ni les classes de reforç d'anglès, que feia el nen de 12 anys.

L'Anabel descriu així com està afectant els seus fills la situació que viuen a casa: “No poder fer activitats extraescolars, no anar a classe de reforç, no tenir els llibres a temps o veure'm, de vegades, nerviosa i trista, tot i que intento que no se n'adonin, els acaba afectant” - lamenta la mare.

L'Anabel, que també compta amb el suport d'una parella d'amics que van a comprar-li menjar i tenen cura dels seus fills, assegura que la seva malaltia i el fet de tenir tres fills li posa les coses molt difícils per trobar feina: “Una jornada completa no podria aguantar-la i, amb tres nens a càrrec, al meu sector, l'hostaleria, em diuen que estic molt capacitada, però que hauria de demanar masses festes per tenir-ne cura”.

TESTIMONI

MARIA ÀNGELS ESLAVA

49 ANYS

PROFESSORA DE PRIMÀRIA

CREU ROJA AL SOLSONÈS

“ De vegades, es pot generar un petit conflicte violent, que no saps d'on ha sortit i resulta que ha sortit d'un retolador fluorescent que un té i l'altre no. ”

A partir de la seva experiència com a mestra a l'escola Arrels de Solsona, Maria Àngels Eslava reconeix que, dins de l'aula, es pot observar com la crisi afecta la infància, sobretot a nivell emocional. “ Moltes vegades hi ha nens que estan vivint una situació familiar que fa que es desestabilitzin emocionalment: es posen a plorar, no estan atents a l'aula... I, quan et poses a indagar i a parlar amb la família, veus que darrera hi ha un problema, un problema en aquest cas econòmic ” – relata.

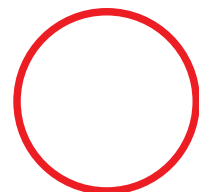
Les dificultats econòmiques que es viuen a les llars d'alguns infants poden acabar generant conflictes a classe, per la importància que els més petits donen a les coses materials. “ De vegades, pot generar un petit conflicte violent, que no saps d'on ha sortit i resulta que ha sortit d'un retolador fluorescent que un té i l'altre no ” - explica la mestra.

Les relacions socials d'aquests infants també es poden veure afectades per les mancances econòmiques de les seves famílies, segons Eslava. La professora explica que els nens que acaben primària i són pre-adolescents comencen a formar grups on es desenvolupa la seva activitat social. El problema és que no tot ells poden pagar el que costa anar al cinema o a prendre alguna cosa, i més encara enmig del context de crisi.

Eslava també ha observat que, durant aquest curs escolar, estan notant una gran reutilització de motxilles i estoigs, que abans solien renovar-se anualment. A més, explica que el mestre ha de portar un “ petit centre de recursos a la seva motxilla ”, perquè sap que hi ha materials que els nens no porten i que els seus pares no els poden comprar.

La professora explica que una de les funcions dels mestres és justament que no s'evidencin les desigualtats econòmiques que existeixen entre els diferents alumnes de l'aula: “ Intentes fer pocs comentaris respecte el que són coses materials, el que són noves adquisicions. De vegades, si tu has demanat un llibre de lectura, ja no fas el comentari de si hi ha algú que l'ha de portar encara, perquè saps que hi ha nens que no el portaran ”.

Per la mateixa raó, quan els infants han tornat a l'escola després d'aquestes festes de Nadal, la professora ha preferit no preguntar en públic què els han dut els Reis.

4

CONCLUSIONS

4. CONCLUSIONS

A continuació, es detallen les conclusions de l'estudi classificades per blocs temàtics.

Pobresa infantil

La infància ja és el col·lectiu amb la taxa de pobresa més alta a Catalunya. Un 26,4% dels infants catalans viuen sota el llindar de la pobresa, enfront del 19,1% de la mitjana de la població, segons dades de l'Idescat de desembre de 2012.

Entre les persones que reben aliments o productes de primera necessitat de la Creu Roja, que l'any passat van sumar un total de 214.869 beneficiaris arreu de Catalunya, fins a 61.525 (28,63%) són infants. Si a Catalunya 1 de cada 4 infants és pobre, a la Creu Roja 1 de cada 3 persones que rep ajut bàsic és un infant.

Els resultats del 4rt estudi de l'Observatori de Vulnerabilitat mostren que el 55% dels infants de les famílies enquestades viuen en condicions de privació material severa i el 75% viuen en llars amb tots els membres adults a l'atur o en situació d'inactivitat, la majoria dels quals ja han exhaurit la prestació. Pel que fa a indicadors econòmics, 1 de cada 6 infants presenta una situació de pobresa molt alta i, d'aquests, un 20% viu en llars sense cap tipus d'ingrés o que compten amb els familiars o amics com a únic recurs. Aquesta és una situació extremadament fràgil pel fet de dependre, en el millor dels casos, d'uns ingressos que, no només són insuficients, sinó que tenen data de caducitat.

En relació a les condicions d'habitatge, també un bon indicador per mesurar els nivells de pobresa, cal destacar que el 18 % dels infants atesos per la Creu Roja viuen en llars que no reuneixen els requisits mínims d'habitabilitat, per exemple per manca de subministraments. A través de la seva acció directa, la Creu Roja també té constància de casos de famílies amb fills i filles que viuen amb l'amenaça de ser desnonades per impagament de lloguer o hipoteca, o bé en cases ocupades de forma il·legal, tot i que no té xifres estadístiques sobre el nombre de llars en aquesta situació.

Afectació

L'escola ha de ser, sens dubte, un element normalitzador i promotor de la igualtat social, però, malauradament, les condicions econòmiques estan dificultant cada vegada més aquesta funció de l'àmbit educatiu.

Un nombre creixent de famílies no poden fer front a les despeses derivades de l'escolarització dels infants, o tenen cada vegada més dificultats per fer-ho, i les ajudes que reben (públiques, de la xarxa familiar, de les entitats...) resulten insuficients. Entre els infants d'aquestes famílies, la situació de dificultat que viuen a casa o la manca dels recursos adients per seguir adequadament el curs escolar té una doble incidència en l'àmbit educatiu. D'una banda, es pot veure afectat el seu rendiment acadèmic i, de l'altra, la seva dignitat, per la situació de desigualtat que pateixen vers els seus companys que sí disposen dels recursos i condicions òptimes per seguir el curs escolar.

En aquest sentit, l'estudi indica que el 77% dels infants que atén la Creu Roja van iniciar el curs sense comptar amb tot el material necessari (llibres de text, roba i calçat adequat...). També constata altres mancances referents a l'alimentació dels infants i remarca que l'escola esdevé per als menors de moltes famílies en situació de vulnerabilitat l'única garantia per comptar amb un àpat diari saludable i variat - que a casa seva no es poden permetre-, a través del servei de menjador.

A més de l'alimentació, el rendiment escolar o la dignitat dels infants, el present estudi constata que la salut física i psíquica dels infants també es pot veure perjudicada per les dificultats socials i econòmiques de les seves famílies i per la seva repercussió en l'entorn escolar. També adverteix que es pot veure minvada la xarxa de relacions personals d'aquests infants, per la impossibilitat de desenvolupar activitats que sí poden realitzar altres dels seus companys de classe o sentir-se en inferioritat de condicions respecte d'altres nens i nenes. En definitiva, l'estudi adverteix que l'impacte de la crisi econòmica en l'entorn escolar pot tenir conseqüències a mig i llarg termini en el desenvolupament formatiu i personal dels infants de les famílies en situació de vulnerabilitat.

Ajuts

Els ajuts actuals no cobreixen les necessitats més bàsiques de la infància o ho fan de manera molt parcial. Hi ha una insuficiència d'ajuts públics, per la qual cosa la xarxa familiar, d'amics i de l'entorn social de les persones en situació de vulnerabilitat ha adquirit un important pes a l'hora de garantir-los la cobertura de les necessitats bàsiques.

També les entitats socials o la pròpia escola treballen per pal·liar l'impacte de la crisi econòmica entre les famílies que passen per dificultats, tot i que la seva pròpia activitat també està condicionada per les dificultats econòmiques del context actual i els ajustos pressupostaris.

Bona mostra de la insuficiència de les ajudes públiques és el cas de les beques de menjador, la disponibilitat de les quals es veu superada per la creixent demanda existent. Cal recordar que les beques de menjador públiques cobreixen, en la major part dels casos, el 50% de l'import del menjador escolar, unes condicions que han conduït cada vegada més famílies a no sol·licitar aquest ajut, en no poder-se fer càrrec del co-pagament. Moltes altres l'han rebut, però no en fan ús, pel mateix motiu.

Pel que fa a les famílies enquestades per a aquest estudi, cal remarcar que un 38% necessitarien que els seus fills i filles fessin ús del servei de menjador escolar, però no se'l poden costejar.

TESTIMONI

RUTH PELEGRÍ

35 ANYS

**HA REBUT AJUDA DE LA CREU ROJA PER
COBRIR LA QUOTA DEL MENJADOR ESCOLAR**

ASSEMBLEA DE LA CREU ROJA A
CASTELLDEFELS-GAVÀ-BEGUES

“ Si ara, amb el tema dels ajustos i les retallades, em retiressin la beca, aniria molt molt justa. ”

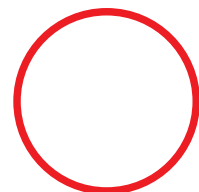
Després de separar-se i superar una etapa de problemes personals i econòmics, la Ruth explica que està començant a refer la seva vida i la dels seus 2 fills, de 3 i 5 anys “Vaig estar vivint en un habitació de lloguer, després en una altra i després en una altra fins que vaig aconseguir un pis, que era el meu objectiu principal, per a mi i per als meus fills, que va ser una meta que em va costar un any aconseguir”.

Abans d'estabilitzar la seva vida, la Ruth admet que estava transmetent als seus fills “agressivitat” i “nerviosisme” i que, a més, canviar continuament de casa també afecta el seu equilibri emocional. “A dia d'avui, econòmicament no vaig sobrada, però anem tirant. Vaig pagant les meves cosetes, i els meus fills estan bé, són feliços” – afirma la Ruth, que treballa en un restaurant des fa un any.

Tot i això, el seu baix salari no li permet arribar a final de mes i segueix rebent ajuda dels serveis socials i de la Creu Roja. La Ruth va rebre uns xecs de l'administració pública per comprar bolquers i aliments durant 6 mesos per als seus fills. A més, la Creu Roja l'ha ajudada amb aliments al llarg de mig any i, actualment, li proporciona ajuda per cobrir el cost del menjador escolar dels seus fills. “El que no em gasto ara en tema de menjador escolar, doncs m'ho gasto en aliments per a casa meua” – assegura la Ruth.

A més, explica que poder deixar a dinar els seus fills a l'escola l'ajuda a conciliar la seva vida familiar i laboral: “Aquesta beca de menjador m'està ajudant perquè jo tinc un horari molt seguit: entro a les 5.30 del matí i surto a les 16.30 h”.

Si no comptés amb aquesta ajuda, assegura que tindria moltes dificultats per donar als seus infants una alimentació adequada: “Si ara, amb el tema dels ajustos i les retallades, em retiressin la beca, aniria molt molt justa”. Conclou que, en aquest cas, només li quedarien dos opcions: “o treballar més hores o deixar de treballar en aquest horari del dinar i emportar-me'ls a casa i després tornar-los a portar al col·legi”.

TESTIMONI

MIHAELLA CHRISTEA

USUÀRIA DE SANTA COLOMA DE FARNERS

32 ANYS

RECEPTORA D'AJUDES DE LA CREU ROJA
PER ADQUIRIR LLIBRES DE TEXT

CREU ROJA A SANTA COLOMA DE FARNERS

“ A l'inici de curs, vaig tenir moltes dificultats per pagar llibres perquè tinc tres nanos en edat escolar i són 1.000 euros. Amb la Pirmi que estava cobrant, de 640 euros, vaig deixar de pagar el lloguer d'un mes per poder pagar el material. ”

Els tres fills de la Mihaella que estan en edat escolar, un nen de 10 anys i dues nenes de 9 i 6 anys, van haver de superar tot el curs passat sense tenir llibres. “A l'inici de curs vaig tenir moltes dificultats per pagar llibres perquè tinc tres nanos en edat escolar i són 1.000 euros. Amb la Pirmi que estava cobrant, de 640 euros, vaig deixar de pagar el lloguer d'un mes per poder pagar el material” - explica la Mihaella, que està a l'atur des de fa 2 anys. A finals de l'any passat, també se li va esgotar la Pirmi.

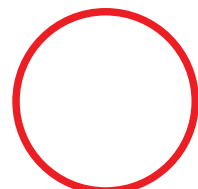
Mare monoparental de 32 anys, la Mihaella hauria d'haver rebut una ajuda municipal per fer front al cost dels llibres, però un problema administratiu va impedir que aquesta arribés a temps. L'ajuntament havia d'abonar l'import dels llibres a l'escola a principis de curs, però el centre on estudiaven els seus fills a Santa Coloma de Farners no va tenir constància d'aquest ingrés fins que només quedava un mes per acabar el curs.

Malgrat tot, els seus fills van aconseguir passar de curs amb molt d'esforç extra i gràcies al suport de la seva mare, que diu que s'ha “tragat l'orgull” per recórrer per primer cop a la vida a una entitat social, sobretot pensant en els seus fills i filles. A principis d'aquest curs, la Mihaella va rebre una ajuda de 170 euros per comprar els llibres del seu fill gran de la Creu Roja, que també li ha proporcionat sabó o roba.

Això no obstant, la Mihaella lamenta no haver pogut sol·licitar enguany la beca de menjador: “Abans sí que tenia la beca de menjador, treballant una miqueta, el 50% te'l cobreixen, l'altre 50% el pagava jo, ara ni tan sols la vaig sol·licitar, perquè no puc assumir el 50% que em toca pagar”.

També afegeix que té dificultats per pagar l'oculista que necessita la seva filla de 9 anys, que porta ulleres, o els ferros per a les dents que li calen al seu fill, i que ja no pot assumir el cost de les activitats extraescolars.

Per poder garantir un futur millor per als seus fills i per a ella mateixa, la Mihaella resumeix el seu desig en una sola paraula: feina.

5

ACCIONS DE
LA CREU ROJA

5. ACCIONS DE LA CREU ROJA

Per pal·liar l'impacte de la crisi entre la infància en situació de vulnerabilitat i facilitar que puguin seguir la seva escolarització amb normalitat, la Creu Roja ha desenvolupat fins ara tot un seguit d'accions i projectes que es detallen a continuació:

• Programa d'emergència de suport a l'alimentació infantil

La Creu Roja va iniciar el mes de novembre de 2012 el Programa d'emergència de suport a l'alimentació infantil, amb l'objectiu d'ajudar a cobrir la quota del menjador escolar d'infants en situació de vulnerabilitat d'arreu de Catalunya. Actualment, 288 infants en situació de vulnerabilitat reben aquest tipus de suport de la Creu Roja a Catalunya.

Un dels motius que va portar la institució humanitària a desenvolupar aquest projecte van ser precisament els resultats del 1er estudi de l'Observatori de Vulnerabilitat de la Creu Roja (juliol 2011), dedicat a analitzar l'impacte de la crisi entre la infància. En aquell moment, la Creu Roja ja constata que 1 de cada 4 famílies en situació vulnerable no podien pagar la quota del menjador escolar dels seus fills i filles, un percentatge que ara ja s'eleva al 38% segons ha pogut constatar el 4rt estudi de l'Observatori.

Per posar en marxa aquest projecte, la Creu Roja va comptar amb 125.000 euros dels fons recollits a la Marató per la Pobresa de TV3. Però, des de l'inici del projecte, la Creu Roja ha estat cercant altres fonts de finançament per poder arribar a un major nombre d'infants. Així per exemple, a finals de l'any passat, la Creu Roja va vincular per primera vegada una campanya anual de captació de socis i sòcies a aquest projecte, de manera que la meitat de la quota dels nous associats es destinarà durant un any a cobrir

quotes de menjador escolar. També algunes empreses, com Caprabo, han col·laborat amb aquest projecte, en el seu cas venent polseres solidàries a un euro, per destinar els fons recollits a aquesta iniciativa de la Creu Roja.

• Projecte d'ajudes a la infància en situació de vulnerabilitat

El mes de setembre de 2012, la Creu Roja va desenvolupar per primera vegada el Projecte d'ajudes a la infància en situació de vulnerabilitat per distribuir ajudes a les famílies en situació de risc destinades a l'adquisició de vestuari, llibres i material escolar. Concretament, es van distribuir 180.000 euros en ajudes d'aquest tipus entre 3.138 infants catalans, amb el suport del Departament de Benestar Social i Família de la Generalitat. Concretament, es van repartir a les famílies vals amb aquesta finalitat, que els van permetre adquirir els materials mitjançant la xarxa normalitzada de llibreries, botigues esportives o altres establiments, amb la qual cosa també es va contribuir a no estigmatitzar les persones que rebien l'ajut.

• Punts de Suport a les Famílies: nou model d'atenció de l'organització, guia d'atenció a les persones.

Des del darrer trimestre de 2012, la Creu Roja ha començat a implantar arreu de Catalunya els anomenats Punts de Suport a les Famílies (PSF), des dels quals s'atendran de forma integral les necessitats de les persones en situació de vulnerabilitat dels diferents municipis i comarques de Catalunya i se les derivarà als projectes que puguin satisfer millor les seves necessitats. En definitiva, els PSF actuaran com una finestra única d'atenció de la Creu Roja per a les famílies en situació de vulnerabilitat, i molt especialment dels infants.

Els PSF responen a la necessitat de situar les persones al centre de la intervenció de la Creu Roja per cobrir les seves necessitats de forma integral i suposen un canvi en el model d'atenció de la institució humanitària.

Els PSF aglutinaran alguns dels projectes que l'entitat ja està realitzant ara, entre ells els de distribució d'ajuda alimentària o bàsica, però també suposaran la creació de nous programes i fomentaran el treball comunitari. Tots els PSF oferiran serveis de primera acollida i d'acompanyament social, a més de comptar amb un mapa de recursos i serveis locals, amb què s'informarà les famílies de tots els recursos que tenen al seu abast. A més, alguns punts comptaran amb tallers per a l'organització de l'economia o la gestió del temps familiar o Espais de Formació

Familiar. També és previst formar grups de famílies voluntàries que donin suport als usuaris, sobretot en aspectes relacionats amb la infància.

• **Projecte d'èxit escolar**

Es tracta d'un projecte adreçat a infants i joves de 6 a 16 anys en risc d'exclusió social i que, per tant, es troben en l'etapa d'educació obligatòria. Els seus principals objectius són fomentar entre els infants i joves l'adopció d'habilitats socioeducatives, oferint-los recursos per desenvolupar la seva autonomia i la presa de decisions adequades des d'una visió crítica, així com promoure l'educació en valors fora de l'entorn acadèmic mitjançant activitats lúdiques i formatives. Així mateix, es volen cobrir les necessitats bàsiques emergents de la infància i la joventut arreu del territori.

Concretament, aquest projecte se centra principalment en el reforç escolar, el suport i acompanyament dels infants, la cobertura de necessitats bàsiques (l'alimentació, el material escolar...), les activitats de lleure i oci i la sensibilització de l'entorn de l'infant (mare, pare, educadors/ores...) per facilitar l'adquisició d'habilitats educatives dels menors.

El projecte d'èxit escolar està estretament lligat al desenvolupament dels Punts de Suport a les Famílies, ja que serà un dels programes que s'oferiran des d'aquests nous espais

d'atenció integral. És previst que aquest projecte s'implanti durant el primer semestre del 2013 de forma escalada pel territori català.

• **Projectes de Creu Roja Joventut: Centres de Mediació Social (CMS), ludoteques i esplais d'estiu.**

Per cobrir les necessitats educatives, d'oci i lleure de la infància en situació de vulnerabilitat, la institució humanitària també compta amb diversos projectes i equipaments arreu de Catalunya, molts d'ells gestionats per Creu Roja Joventut. Entre ells, figuren els Centres de Mediació Social (CMS), espais on els infants en risc poden fer els deures i desenvolupar altres activitats formatives i lúdiques en horari extraescolar, sota la supervisió del personal de l'entitat, en què han participat 540 menors durant el 2012 arreu de Catalunya. A més, l'organització també compta amb diverses ludoteques i, cada estiu, desenvolupa esplais i casals per als infants de les famílies que no es poden costejar aquest tipus d'activitats. Només l'estiu passat, prop de 800 infants van participar en aquests casals.

• **Distribució d'aliments i de productes de primera necessitat**

Per distribuir productes alimentaris, higiènics i de primera necessitat, la Creu Roja desenvolupa principalment dos projectes: el Programa d'Aliments de la Unió Europea, i la distribució de kits de suport social (lots amb productes bàsics). El Programa d'Aliments va arribar a 151.172 persones durant el 2012, de les quals 36.807 són infants (24,35%), mentre que els kits de suport social es van distribuir entre 63.697 usuaris, entre ells 24.718 nens i nenes (38,81%). En total, la institució humanitària va distribuir ajuda alimentària i de primera necessitat entre 214.869, de les quals 61.525 (28,63%) són menors, mitjançant aquests dos programes d'ajuda bàsica.

• **Campanya de joguines**

Per al Dia de Reis, Creu Roja Joventut realitza anualment una campanya de recollida de joguines per distribuir-les posteriorment entre els infants en situació de vulnerabilitat. Durant les darreres festes de Nadal, el nombre de beneficiaris ha estat 21.832, el doble que fa 4 edicions.

A large red circle is centered on the page, overlapping a horizontal red bar that spans the width of the page. The number '6' is centered within the circle.

6

ANNEXOS

ANNEX 1. METODOLOGIA DE L'ESTUDI

MATERIAL I MÈTODES

QÜESTIONARIS

En aquest estudi, s'ha recollit informació dels usuaris atesos per la Creu Roja en el projecte d'ajuts infantils per a la tornada a l'escola, a partir d'una enquesta telefònica realitzada a 737 persones participants.

ENQUESTA TELEFÒNICA

El qüestionari s'estructura en 5 blocs:

- **Dades personals**
  - Nombre de fills en edat escolar
- **Valoració de les ajudes**
  - Ajudes rebudes
  - Com valora les ajudes
  - Com considera les ajudes
  - Qui l'ha informat
  - Altres ajudes de la Creu Roja
  - Prioritat d'ajudes
- **Despeses de tornada a l'escola**
  - Ingressos mensuals
  - Procedència ingressos
  - Principals despeses
- **Altres ajuts**
  - Ajudes d'altres entitats
  - Ajudes del curs anterior
- **Mancances i afectació**
  - Material suficient
  - Necessitats sense cobrir
  - Com afecta en el rendiment escolar
  - Qui cuida els fills
  - Temps compartit amb els fills

En aquest informe s'analitzen les dades que provenen dels usuaris que han participat en aquesta enquesta telefònica.

A més de l'enquesta telefònica, que és d'on s'han extret la majoria de dades, s'ha obtingut també informació complementària sobre la situació de les persones enquestades a través dels registres que figuren en la base de dades de Creu Roja, concretament dels ítems següents:

- Data d'alta en el programa
- Data de naixement
- Sexe
- Nacionalitat

Alguna informació rellevant, com ara la situació de les persones enquestades pel que fa a l'habitatge, s'ha extret del qüestionari social, tal com s'explicita en l'annex 3.

SELECCIÓ DE LA MOSTRA

La base de dades inicial d'usuaris del programa d'Ajudes a la infància que s'han beneficiat de la prestació conté 1.762 registres.

Les enquestes es van realitzar telefònicament assistides per ordinador mitjançant el programari CATI (*Computer Assisted Telephone Interviewing*) entre el 7 de novembre i el 4 de desembre de 2012 des del *Call Center* del Centre de Coordinació de la Creu Roja.

La selecció aleatòria es va realitzar estratificant per sexe i zona. En total es van fer 849 trucades, de les quals 737 van acceptar fer l'entrevista. En la taula següent es detallen els motius pels quals no han volgut fer l'entrevista telefònica:

Vol fer l'entrevista	Freqüència	Percentatge
Sí	737	86.8%
No vol	4	0.5%
No és l'usuari (telèfon erroni)	42	4.9%
No entén l'idioma	28	3.3%
No, per manca de temps després d'haver iniciat l'enquesta	10	1.2%
No, perquè no té coneixement de l'ajut donat	15	1.8%
No ha rebut l'ajut/Ha rebutjat l'ajut	12	1.4%
NS/NC	1	0.1%

MÈTODES ESTADÍSTICS

L'anàlisi de les preguntes del qüestionari s'ha realitzat segons el tipus de variable:

- **Variables quantitatives:** Per a les variables quantitatives (edat, valoració de possibles ajuts...) s'han obtingut taules amb els estadístics de resum: nombre d'observacions vàlides (N), Mitjana, Mediana, Mínim i Màxim.
- **Variables categòriques i multiresposta:** Tant per a les variables categòriques (sexe, situació laboral, nacionalitat, etc.) com per a les variables multiresposta (ajudes rebudes, procedència d'ingressos etc.) s'han obtingut taules amb les freqüències relatives i absolutes. S'han representat gràficament mitjançant diagrames de barres o gràfics de sectors.

ANNEX 2. QÜESTIONARI TELEFÒNIC

ENQUESTA A OMLIR PER PARE/MARE/TUTOR

1. Codi usuari

2. Voleu fer l'entrevista?

- Sí
- No vol
- No és l'usuari (telèfon erroni)
- No entén l'idioma
- No, per manca de temps després d'haver iniciat l'enquesta
- No, perquè no té coneixement de l'ajut donat
- No ha rebut l'ajut/Ha rebutjat l'ajut
- NS/NC

3. Codi programa

4. Quants infants en edat escolar de 4-16 anys viuen al seu domicili?

(resposta numèrica oberta)

(desplegable) afegir 0 (a l'inici) i +10 (al final)

VALORACIÓ DE LES AJUDES REBUDES DE LA CREU ROJA

5. En relació al seu/s fill/a/s/es (o nebot/da/s/es, nét/néta/s/es, cosí/na/ns/es), quin tipus d'ajuda heu rebut? (multiresposta)

- Vestuari esportiu i calçat
- Llibres i material escolar
- Ajudes esplai/estiu
- NS/NC

6. Com valoreu l'ajuda que li ha lliurat la Creu Roja per la tornada a l'escola del seu fill/a?

Vestuari esportiu i calçat

- Molt bona
- Bona
- Regular
- Malament

Llibres i material escolar

- Molt bona
- Bona
- Regular
- Malament

Ajuda per a l'esplai/ per a l'estiu

- Molt bona
- Bona
- Regular
- Malament

7. Com considera l'ajuda?

Vestuari esportiu i calçat

- Suficient
- Insuficient

Llibres i material escolar

- Suficient
- Insuficient

Ajuda per a l'esplai / per a l'estiu

- Suficient
- Insuficient

8. Qui us ha informat d'aquest ajut?

- Els serveis socials (Ajuntament, casal, centre cívic)
- L'escola
- La Creu Roja
- Familiars
- Els veïns/amics
- Altres: (resposta oberta)

9. A banda d'aquest ajut per la tornada a l'escola del fill/a, rebeu algun altre tipus d'ajut o servei de la Creu Roja? (multiresposta)

- Aliments/kits de suport social/menjar a domicili
- Reforç escolar/Centres de Mediació Social o altres pel fill/a
- Teleassistència mòbil per a víctimes de violència de gènere
- Ajuda econòmica
- Suport en programes d'ocupació laboral
- No
- Altres: (resposta oberta)

10. De 0 a 5, punteu cadascun dels següents ajuts segons el grau de necessitat

(0: Gens necessari, 5: Molta necessitat)

- Ajuda per a vestuari per anar a l'escola
- Ajuda per a llibres i material escolar
- Ajuda per a activitats extraescolars (excursions, activitats de lleure...)
- Ajuda per al reforç escolar (fer els deures, repàs)
- Ajuda per al transport escolar
- Ajuda per al menjador escolar
- Ajuda per a esmorzar/berenar

REFERENT A LES DESPESES DE TORNADA A L'ESCOLA

11. Podeu indicar els ingressos regulars/habituals mensuals de la vostra llar?

- No té ingressos
- Menys de 300 €
- Entre 301 - 550 €
- Entre 551 - 900 €
- Entre 901 - 1.200 €
- Entre 1201 - 1.800 €
- Més de 1.801 €
- NS/NC

12. Detalleu la procedència d'aquests ingressos

(multiresposta)

- Salari
- Pensió (viduitat, jubilació)
- Atur
- Renda Mínima d'Inserció
- Ingressos informals/economia submergida/en negre
- Ajuda de familiars i/o amics
- No té cap ingrés
- NS / NC

13. Indiqueu quant pagueu per a l'escolarització del vostre fill/s (cost mensual):

Quota de l'AMPA

- Entre 0-100 €
- Entre 101- 300 €
- Entre 301 - 500 €
- Entre 501-700 €
- Més de 701 €
- NS/NC

Alimentació

Menjador escolar

- 0 €
- Entre 1-100 €
- Entre 101- 300 €
- Entre 301 – 500 €
- Entre 501-700 €
- Més de 701 €
- NS/NC

Carmanyola

- 0 €
- Entre 1-100 €
- Entre 101- 300 €
- Entre 301 - 500 €
- Entre 501-700 €
- Més de 701 €
- NS/NC

Activitats extraescolars:

Activitats extres en horari lectiu
(excursions, sortides lúdiques i educatives)

- 0 €
- Entre 1- 100 €
- Entre 101- 300 €
- Entre 301 - 500 €
- Entre 501- 700 €
- Més de 701 €
- NS/NC

Activitats extraescolars
(esportives, culturals, colònies, casals d'estiu)

- 0 €
- Entre 1- 100 €
- Entre 101- 300 €
- Entre 301- 500 €
- Entre 501- 700 €
- Més de 701 €
- NS/NC

Transport escolar

- 0 €
- Entre 1- 100 €
- Entre 101- 300 €
- Entre 301- 500 €
- Entre 501- 700 €
- Més de 701 €
- NS/NC

Reforç escolar

- 0 €
- Entre 1- 100 €
- Entre 101- 300 €
- Entre 301- 500 €
- Entre 501- 700 €
- Més de 701 €
- NS/NC

Material escolar (1 o 2 cops l'any):

Material escolar
(llibres de text, llapisos, llibretes...)

- 0 €
- Entre 1-100€
- Entre 101- 300 €
- Entre 301- 500 €
- Entre 501- 700 €
- Més de 701 €
- NS/NC

Vestuari
(roba esportiva, sabates, uniforme...)

- 0 €
- Entre 1-100€
- Entre 101- 300 €
- Entre 301- 500 €
- Entre 501- 700 €
- Més de 701 €
- NS/NC

ALTRES AJUTS

14. Per aquest curs disposeu d'algun altre ajut per a l'escola que provingui d'altres persones i/o entitats?

- Sí
- No (si contesta NO, anar a la pregunta 17)

15. Si a la pregunta anterior (14) heu respost "Sí", indiqueu quin tipus d'ajut rebeu: *(multiresposta)*

- Per al vestuari (roba, roba esportiva, sabates...)
- Per a la compra de llibres
- Per al material escolar
- Per a activitats extraescolars
- Per al reforç escolar
- Per al transport escolar
- Per a una part del menjador escolar
- Pel 100% del menjador escolar
- Per a altres

16. Si la resposta a la pregunta 14 és "Sí", qui us lliura aquest ajut? *(multiresposta)*

- Ajuts públics (administració, ajuntament, serveis socials, consells comarcals, Departament d'Ensenyament)
- Entitats, organitzacions socials, altres ONG...
- Escola
- Familiars
- Amics
- Altres

17. Des del darrer curs escolar i respecte als ajuts per a l'escolarització del/s fills/es:

- Heu deixat de rebre ajuts
- Rebeu menys ajuts
- Rebeu ajuts que no teníeu
- Rebeu els mateixos ajuts però de menys diners
- Rebeu els mateixos ajuts però de més diners
- No teníeu fills en edat escolar
- És el primer cop que rebeu un ajut perquè no us n'havien concedit mai
- És el primer cop que rebeu un ajut perquè mai l'havíeu necessitat
- NS/NC

MANCANCES I AFECTACIÓ

18. El/s fill/a/s/es té/tenen el material, equipament i llibres que demana l'escola?

- Sí
- No

19. Quines necessitats actuals d'escolarització del/s fill/a/s/es s'han quedat sense cobrir durant aquest curs que ha començat? *(multiresposta)*

- Quota de l'Associació de mares i pares (AMPA)

Alimentació:

- Menjador escolar
- Cost carmanyola

Activitats extraescolars:

- Activitats extres en horari lectiu (excursions, sortides lúdiques i educatives)
- Activitats extraescolars (esportives, culturals, colònies, casals d'estiu)
- Transport escolar
- Reforç escolar

Material escolar:

- Material escolar (llibres de text, llapis, llibretes...)
- Vestuari (roba esportiva, sabates, uniforme...)

Altres:

- NS/NC
- Les he pogut cobrir totes

20. Si heu respost "No" a la pregunta 18, la falta de llibres, materials, equipament, influeix en el rendiment escolar del/s fill/e/s/es? *(multiresposta)*

- No afecta de cap manera el fill/a/s/es.
- Sí, afecta els resultats escolars del fill/a/s/es.
- Sí, afecta la dignitat/sentiments/orgull/autoestima del/s fill/a/s/es.

21. Majoritàriament, qui hi ha a casa quan els fills/ es no són a l'escola?

- Els propis membres de la llar (pare/mare)
- Els avis
- Teniu suport d'altres familiars (tiets/cosins...)
- Teniu suport d'amics
- Teniu cangur
- No hi ha ningú, passen part d'aquest temps sense supervisió d'un adult
- Altres: (resposta oberta)

22. En situacions especials (malaltia, dies de festa, vagues escolars...), qui se n'ocupa?

- Els propis membres de la llar (pare/mare)
- Els avis
- Teniu suport de familiars
- Teniu suport d'amics
- Teniu cangur
- Un centre extern (guarderia, casal, centre obert)
- No teniu ningú, passen part d'aquest temps sense supervisió d'un adult
- Altres: (resposta oberta)

**23. Quant de temps compartiu amb el/s fill/a/s/es?
En un dia normal, vostè i el seu fill/s
(marqueu les que correspongui):**

- Esmorzeu junts.
- Dineu junts.
- Sopeu junts.
- Jugueu una estona junts a casa.
- Veuen junts la televisió junts.
- Els ajuden a fer els deures de l'escola.
- Van al parc plegats.
- No teniu temps de fer res amb ell/s, només algunes hores durant el cap de setmana.

24. Quant a les necessitats relacionades amb la salut del seu fill/s, teniu dificultats econòmiques per cobrir alguna de les següents despeses?

(multiresposta)

- Portar una alimentació saludable a casa amb verdura fresca, car, peix i fruita de forma habitual.
- Adquirir algun tipus de medicament o tractament dermatològic necessari.
- Portar-lo a revisions periòdiques dentista, oftalmòleg etc o realitzar alguna teràpia indicada.
- Realitzar algun esport (exercici físic) de forma regular.
- No heu patit cap d'aquestes mancances

ANNEX 3.

DADES EXTRETES DEL QÜESTIONARI SOCIAL

El 53,6% (395 persones usuàries) dels 737 usuaris entrevistats telefònicament disposen, a més, d'un Qüestionari social que s'extreu directament de l'aplicació informàtica d'Intervenció Social de la Creu Roja a Catalunya.

Aquest Qüestionari recull de forma paral·lela a aquest estudi tota l'activitat que duu a terme la Creu Roja amb aquests usuaris, de forma que se n'inclouen no només els indicadors econòmics, sinó també diversos paràmetres socials relatius, per exemple, a l'estat de l'habitatge, a l'estat de salut, a les situacions d'atur de llarga durada...

Per tant, en termes generals, cal destacar l'alt nivell de vulnerabilitat que es detecta a través d'alguns indicadors recollits en el qüestionari social.

- El 40,8% de les persones usuàries que han completat el Qüestionari social són famílies monoparentals (el 19% del total d'enquestats).
- 1 de cada 4 persones pateix algun tipus de malaltia física o mental greu o discapacitat.
- El 7% ha estat víctima de maltractaments.

ANNEX 4. BIBLIOGRAFIA

- Creu Roja a Catalunya (juliol 2011): **1r estudi de l'Observatori de Vulnerabilitat. L'impacte de la crisi en la infància i les famílies**. <http://web.creuroja.org/documents/comunicacio/1rInformeObservatoriCreuRojaFam%C3%ADliaInfancia.pdf>
- Cruz Roja Española (2012): **Informe sobre la vulnerabilidad social 2011-2012. Resumen ejecutivo**.
- Departament de Benestar Social i Família, Generalitat de Catalunya (setembre de 2012): **Document de bases: Pacte per a la lluita contra la pobresa a Catalunya**. http://www20.gencat.cat/docs/bsf/03Ambits%20tematicas/06InclusioCohesioSocial/Lluita_contra_pobresa/document_bases_pacte_pobresa.pdf
- Eurostat (desembre de 2012): **At risk of poverty or social exclusion in the EU27**. http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/income_social_inclusion_living_conditions/introduction
- Institut d'Estadística de Catalunya; Institut d'Estudis Regionals i Metropolitans de Barcelona; Àrea Metropolitana de Barcelona; i Diputació de Barcelona (novembre de 2012): **Enquesta 2011 de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya, 2011** <http://www.diba.es/documents/553295/8729220/Dossier.pdf>
- Institut Nacional d'Estadística (INE): **Encuesta sobre el Gasto de los Hogares en Educación (curso 2011-2012)**, desembre de 2012. <http://www.ine.es/prensa/np763.pdf>
- LAPARRA, Miguel i PÉREZ ERANSUS, Begoña (coord.) (2012): **Crisi i fractura social a Europa. Causes i efectes a Espanya**, Col·lecció Estudis Social, núm. 35, Obra Social "la Caixa".
- NAVARRO, Vicenç (dir.) i CLUA-LOSADA, Mònica (coord.) (novembre de 2012): **El impacto de la crisi en las familias y en la infancia**, Observatorio Social de España, Ariel.
- Síndic de Greuges de Catalunya (setembre de 2012): **Informe extraordinari sobre la pobresa infantil a Catalunya**. <http://www.sindic.cat/site/unitFiles/3346/Informe%20sobre%20pobresa%20infantil%20setembre%202012.pdf>
- UNICEF (maig de 2012): **La infancia en España 2012-2013 El impacto de la crisis en los niños**. http://www.unicef.es/sites/www.unicef.es/files/Infancia_2012_2013_final.pdf
- VALLESPÍN, Ivanna (20 de desembre de 2012): Article **"21.000 niños pobres más"**, a El País Catalunya. http://ccaa.elpais.com/ccaa/2012/12/19/catalunya/1355946355_313366.html
- NOGUERA, Charo (30 de setembre de 2012): Article **"La pobreza se cuele en clase"**, a El País. http://sociedad.elpais.com/sociedad/2012/09/30/actualidad/1349031985_286406.html

ELS 7 PRINCIPIS FONAMENTALS

HUMANITAT

EL Moviment Internacional de la Creu Roja i de la Mitja Lluna Roja s'ha creat per la preocupació de prestar auxili, sense discriminació, a tots els ferits als camps de batalla, s'esforça, sota el seu aspecte internacional i nacional, a prevenir i alleujar el patiment de l'ésser humà en totes les circumstàncies. Tendeix a protegir la vida i la salut, així com a fer respectar la persona humana. Afavoreix la comprensió mútua, l'amistat, la cooperació i una pau duradora entre tots els pobles.

IMPARCIALITAT

No fa cap distinció per nacionalitat, raça, religió, condició social o credo polític. Es dedica únicament a socórrer els individus en proporció amb el seu patiment, posant remei a les seves necessitats i donant prioritat a les més urgents.

NEUTRALITAT

Amb la finalitat de conservar la confiança de tothom, el Moviment s'absté en tot moment de prendre part en les hostilitats i en les controvèrsies d'ordre polític, racial, religiós o ideològic.

INDEPENDÈNCIA

El Moviment és independent. És auxiliar dels poders públics en les seves activitats humanitàries, activitats que estan sotmeses a la legislació que regeix en els països respectius, no obstant això, les societats nacionals han de conservar una autonomia que els permeti actuar sempre d'acord amb els principis del Moviment.

VOLUNTARIAT

És una institució de socors voluntari i de caràcter desinteressat.

UNITAT

A cada país només pot existir una Societat de la Creu Roja o de la Mitja Lluna Roja, que ha de ser accessible a tothom i ha d'estendre la seva acció humanitària a la totalitat del territori.

UNIVERSALITAT

El Moviment Internacional de la Creu Roja i de la Mitja Lluna Roja, en el si del qual totes les societats tenen els mateixos drets i el deure d'ajudar-se mútuament, és universal.

www.creuroja.org 902 22 22 92

Humanitat Imparcialitat Neutralitat Independència Voluntariat Unitat Universalitat